



Archeologienota

Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Sarah De Cleer

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0618

Plaats en datum

Gent, 2 juli 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1895
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

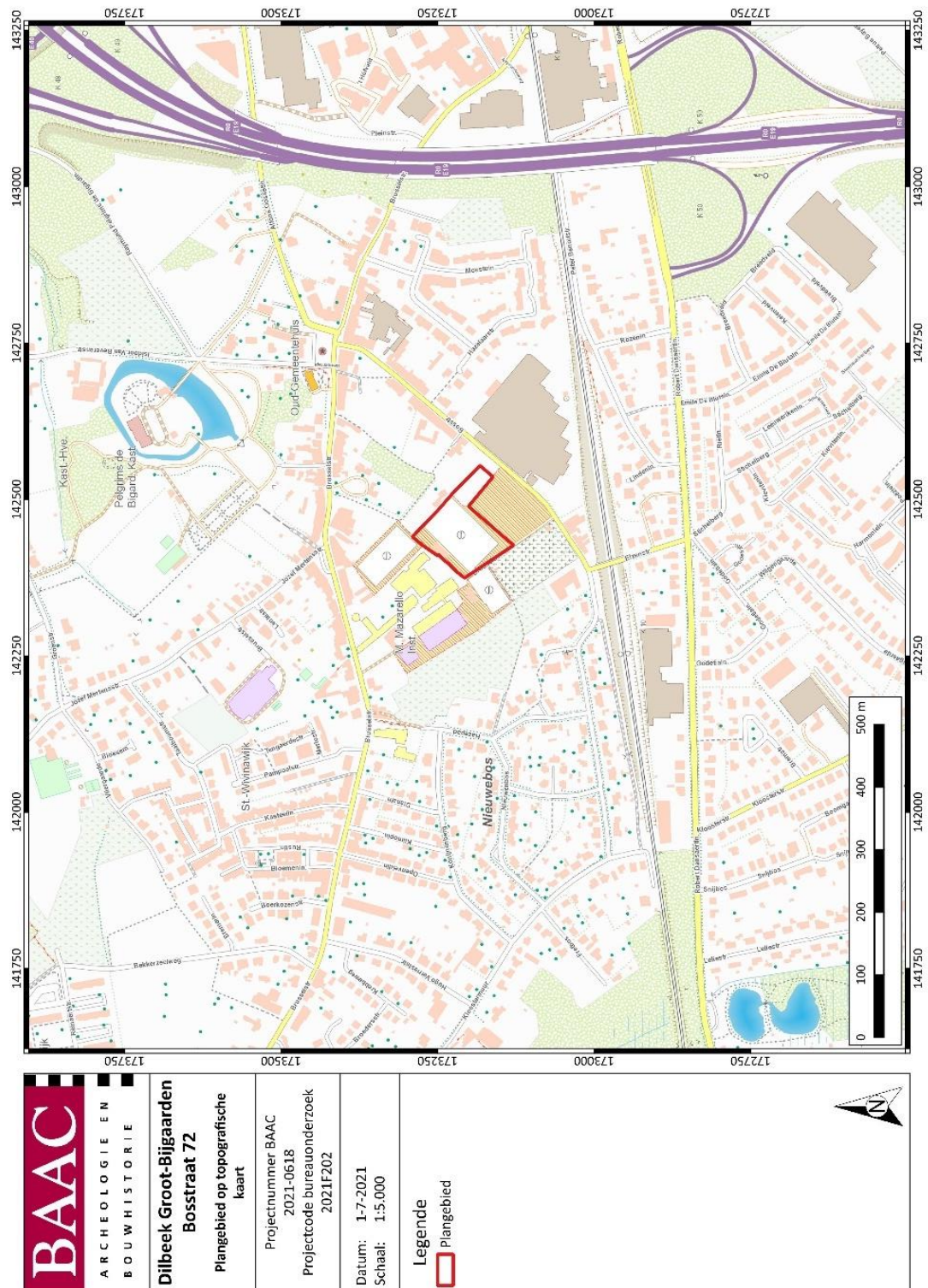
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	4
1.3	Aanleiding	4
1.4	Huidige situatie en geplande werken	5
1.4.1	Huidige situatie	5
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	7
1.5	Randvoorwaarden	13
2	Bureauonderzoek	14
2.1	Werkwijze en strategie	14
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	14
2.1.2	Onderzoeksvragen	14
2.1.3	Methoden en technieken	14
2.2	Assessment	16
2.2.1	Landschappelijk kader	16
2.2.2	Historisch kader	26
2.2.3	Cartografische bronnen	29
2.2.4	Orthofotografische bronnen	34
2.2.5	Archeologisch kader	41
2.3	Synthese onderzoeksresultaten	47
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	47
2.3.2	Archeologische verwachting.....	47
2.3.3	Syntheseplan	48
2.4	Besluit	50
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	50
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	50
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	51
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	52
3	Samenvatting	54
4	Lijsten.....	55
4.1	Figurenlijst	55
4.2	Plannenlijst	55
4.3	Tabellenlijst	55
5	Bibliografie	56
6	Bijlagen	58

1 Beschrijvend gedeelte

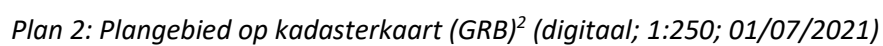
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72		
Ligging	Bosstraat 72, deelgemeente Groot-Bijgaarden, gemeente Dilbeek, provincie Vlaams-Brabant		
Kadaster	Gemeente Dilbeek, Afdeling 4 Groot-Bijgaarden, Sectie B, Percelen: 43M, 44/2G2		
Coördinaten	Noordwest:	x: 142374.40	y: 173206.72
	Noordoost:	x: 142440.15	y: 173290.20
	Zuidwest:	x: 142426.74	y: 173128.67
	Zuidoost:	x: 142554.02	y: 173182.31
Oppervlakte plangebied	12.579 m ² .		
Oppervlakte geplande ingrepen	6.557 m ² + 134 m ² .		
Kartering gewestplan	Woonuitbreidingsgebieden (Code: 0105)		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0618		
Bureauonderzoek	Projectcode	2021F202	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba OE/ERK/Archeoloog/2015/00020 Sarah De Cleer OE/ERK/Archeoloog/2015/00046	
	Betrokken actoren	Sarah De Cleer (archeoloog) Sarah Linten (archeoloog)	
	Betrokken derden	Wim Beeckmans (Deskundige sportverenigingen, Stroom Vrije Tijd-Sport, gemeente Dilbeek)	



Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 01/07/2021)

¹ AGIV 2021j

² AGIV 2021b

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer de aanleg van een kunstgrasveld gerealiseerd worden. De geplande werken omvatten het afgraven van het bestaande voetbal(gras)veld, de aanleg van een kunstgrasveld en de inrichting van een wadi. Deze kunnen qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72* bedraagt ca. 12.579 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van ca. 6.557 m² (aanleg kunstgrasveld) en ca. 134 m² (aanleg wadi). Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen

archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving enkele waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal. Deze worden besproken in het hoofdstuk 2.2.2 *Historisch kader*.

Aangezien het plangebied in *Woonuitbreidingsgebieden* (Code: 0105) ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft ca. 12.579 m² bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep ca. 6.691 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen aan de Bosstraat (zuiden) en Bigardisweg (zuidoosten) in Groot-Bijgaarden, een deelgemeente van Dilbeek, in de provincie Vlaams-Brabant. In het zuidwesten, aan de Brusselweg, grenst het plangebied aan de begraafplaats van Groot-Bijgaarden en aan Tennis- en Recreatieclub van Groot-Bijgaarden. Ten noordwesten is het gebouwencomplex van het Don Bosco Instituut gelegen.

Momenteel bestaat het plangebied uit een voetbal(gras)veld, dat al jaren in onbruik is.⁴ Aan de noordzijde staat het kantinegebouw dat een grondige renovatie zal ondergaan. Op het gelijkvloers zijn verschillende kleedkamers met douches aanwezig, naast berging en technische ruimte en een inkomhal met secretariaat in het oostelijk deel van het gebouw. Op de eerste verdieping bevindt zich de cafetaria met terras. De bouwaanvraag van dit kantinegebouw werd reeds goedgekeurd en de oplevering ervan is voorzien begin juli. Dit gebouw is niet opgenomen in deze archeologienota.⁵

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021a.

⁴ E-mail communicatie initiatiefnemer

⁵ E-mail communicatie initiatiefnemer



Plan 3: Plangebied op recente orthofoto⁶(digitaal; 1:1; 01/07/2021)

⁶ AGIV 2021f

1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van een kunstgrasveld. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Het bestaande voetbal(gras)veld zal vervangen worden door een kunstgrasveld. Op het aangrenzend perceel ten zuidoosten van het bestaande voetbalveld zal een wadi aangelegd worden.

Voetbalveld (Figuur 1 tem. Figuur 5)

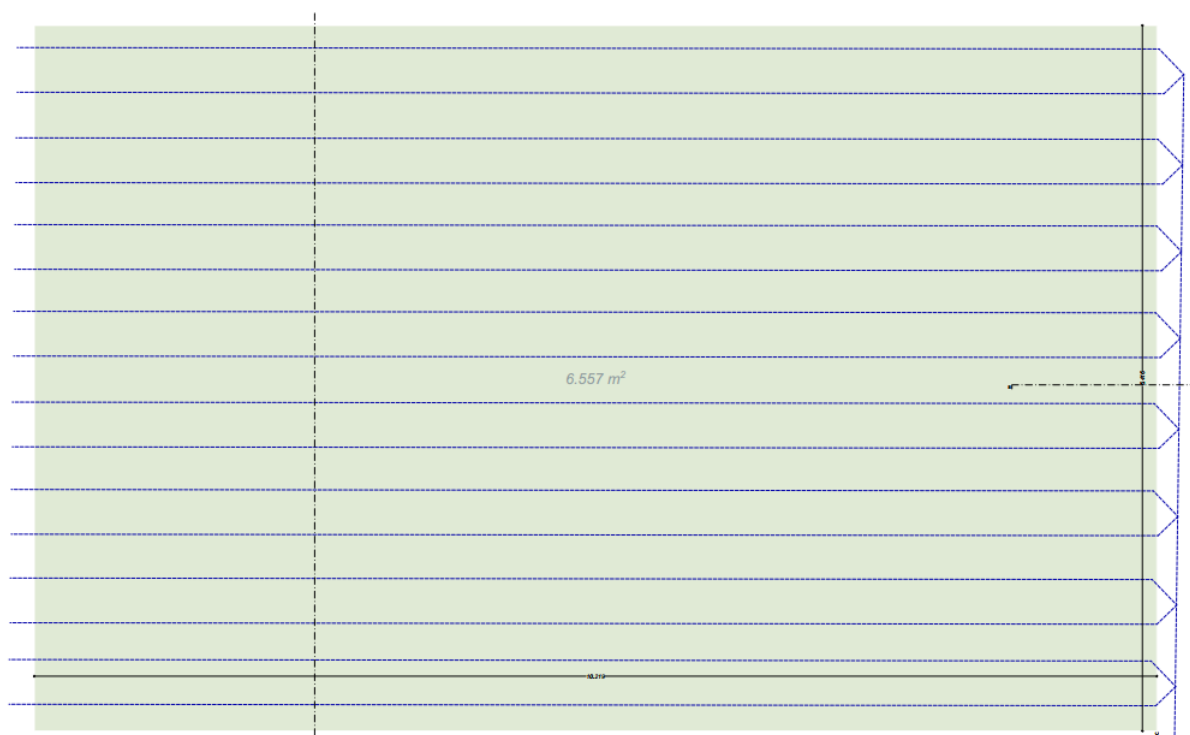
Het voetbalveld zal aangelegd worden met kunstgras, ca. 6.557 m² groot, en zal bestaan uit kunstgrasveld en drainagebuizen. Voor de aanleg van het nieuwe voetbalveld zal het oude ontmanteld worden, hiervoor zal de huidige top laag 15 cm afgegraven worden. Bovenop zal een drainagekoffer met een kunstgrasmat komen van ca. 30 cm dik. Hierdoor zal het nieuwe voetbalveld 15 cm hoger komen te liggen dan het huidige voetbalveld.

Bij de ontmanteling van het huidige voetbalveld zal 15 cm afgegraven worden. De top laag die zal afgegraven worden, zal op het aangrenzend perceel, ter hoogte van de aan te leggen wadi, afgevoerd worden. Het terrein zal genivelleerd worden en opnieuw ingezaaid. Er zijn geen plannen van het huidige drainagesysteem van het voetbalveld, vermoedelijk is het niet aanwezig.⁷ Indien dit drainagesysteem wel aanwezig is, dan zal het huidige voetbalveld tot net boven de bestaande drainagebuizen afgegraven worden. De drainagebuizen zullen voorzichtig verwijderd worden door deze uit de grond te trekken. Een uitgraving onder deze buizen is niet gepland en niet nodig.

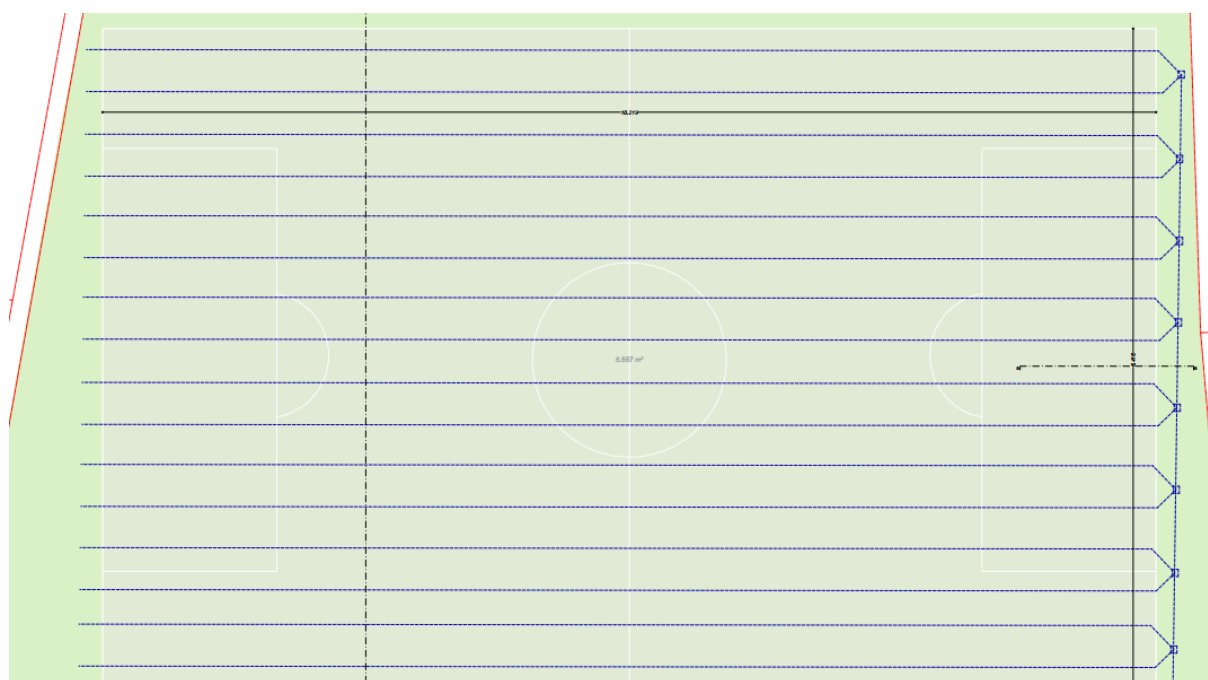
Na de afgraving en het eventueel verwijderen van het huidige drainagesysteem zal een nieuwe drainagekoffer met een kunstgrasmat voorzien worden van ca. 30 cm dik. Voor de inrichting van het nieuwe drainagesysteem zullen de drainagebuizen op een grote afstand van elkaar aangelegd worden, ca. 4m. Voor deze drainagebuizen zullen smalle voren uitgegraven worden, ca. 15-20 cm breed en tot ca. -70cm diep.

De kunstgrasmat zal uit verschillende lagen opgebouwd zijn. De funderingslaag (C) zal bestaan uit betonpuingranulaat en zal 20cm dik zijn. Daarop zal een funderingstop laag (B) aangelegd worden, bestaande uit lava en zal 5 cm dik zijn. De laag van het kunstgras (A) zal 4.4cm hoog zijn met een shockpad van 1cm hoog.

⁷ E-mail communicatie initiatiefnemer



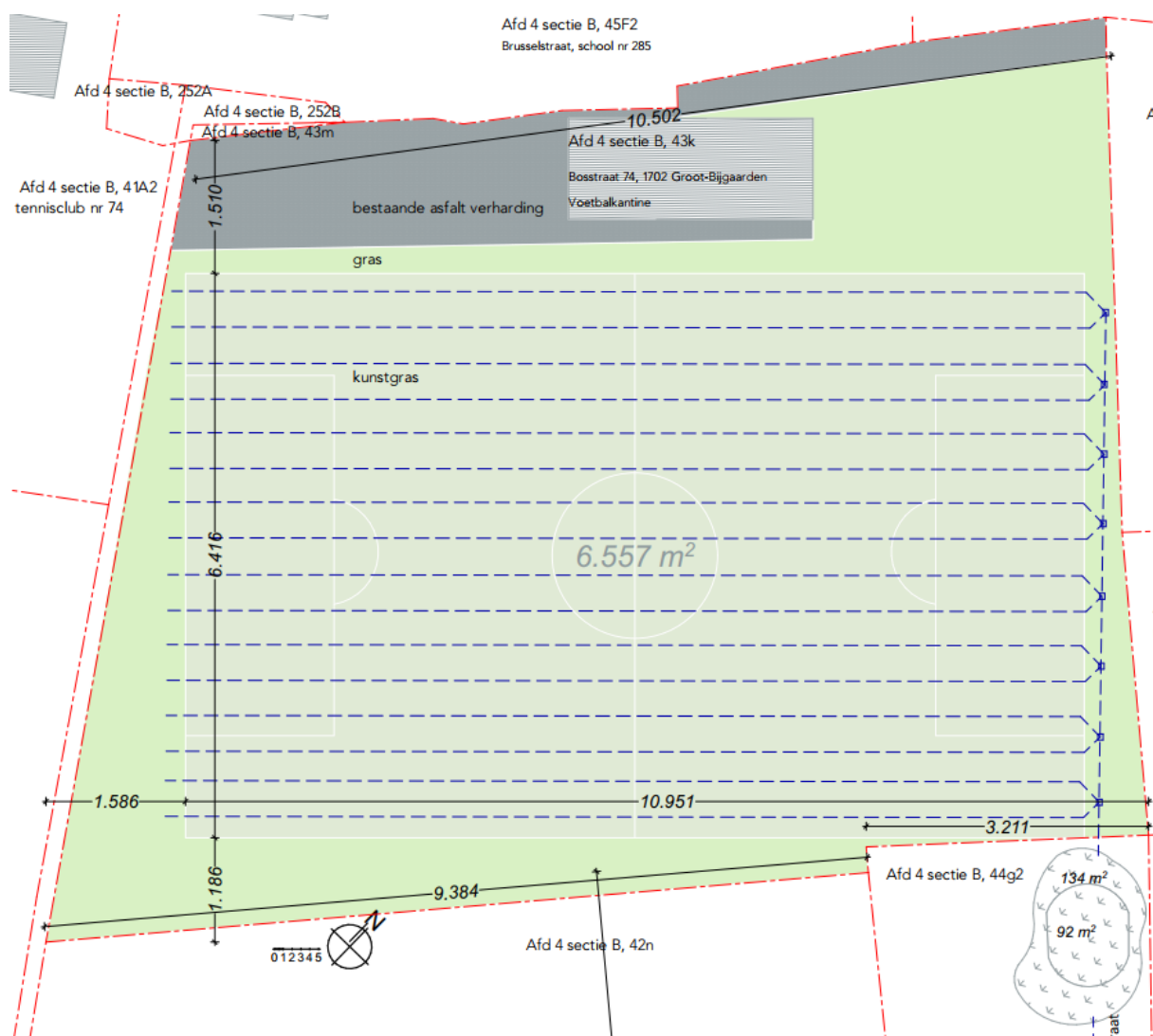
Figuur 1: Weergave van de toekomstige situatie - fundering⁸



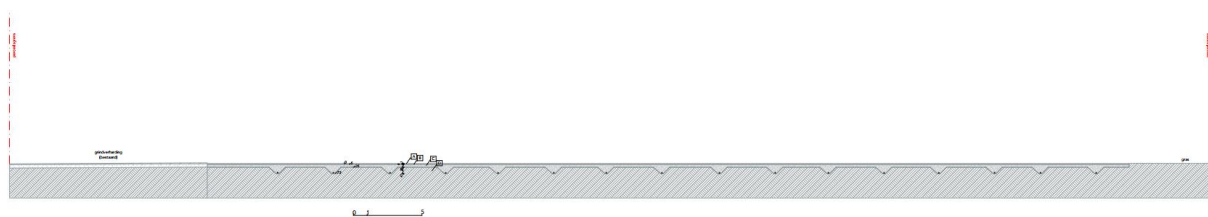
Figuur 2: Weergave van de toekomstige situatie - kunstgrasveld⁹

⁸ Plannen aangebracht door initiatiefnemer.

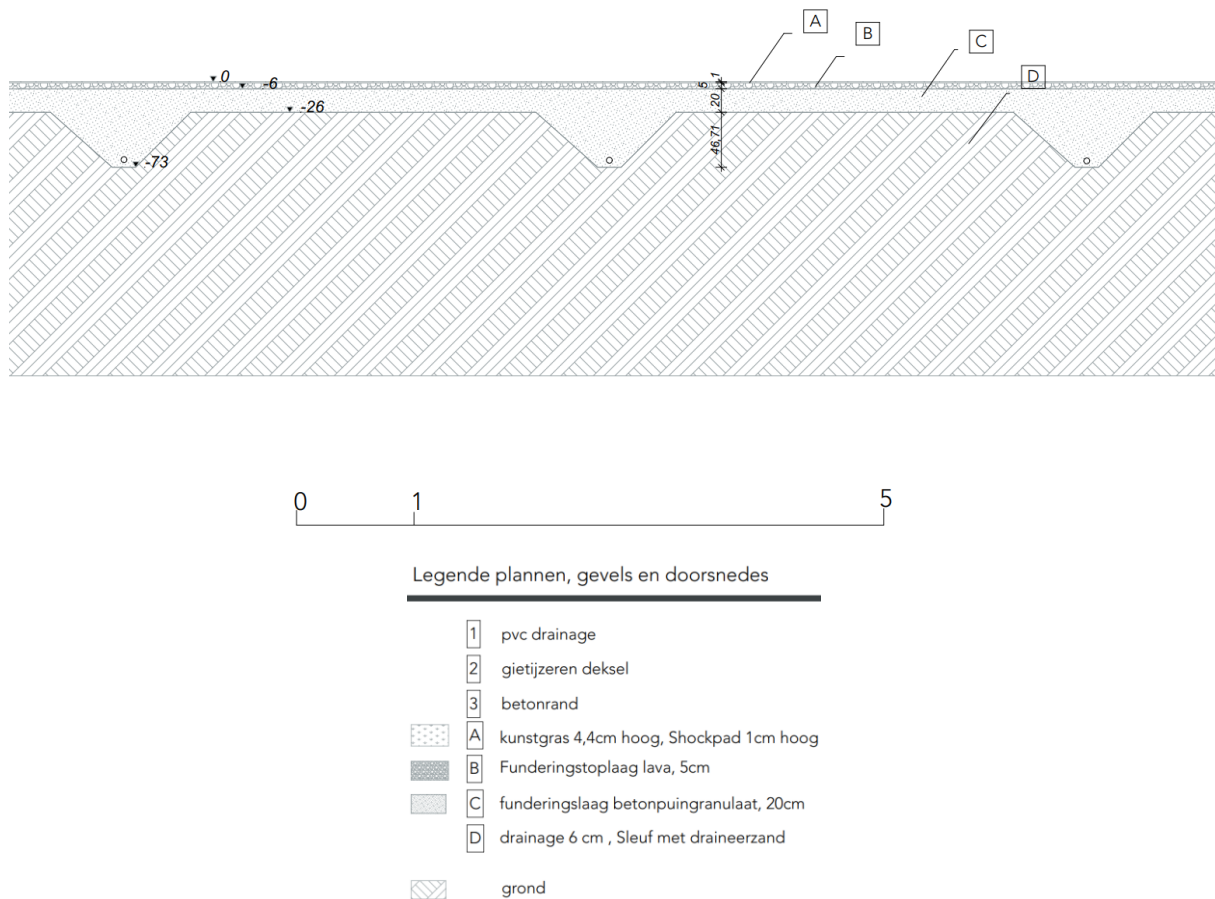
⁹ Plannen aangebracht door initiatiefnemer.



Figuur 3: Weergave van de toekomstige situatie - inplantingsplan¹⁰



¹⁰ Plannen aangebracht door initiatiefnemer.



Figuur 4: Doorsnede A (terreinprofiel) van de toekomstige inplanting¹¹



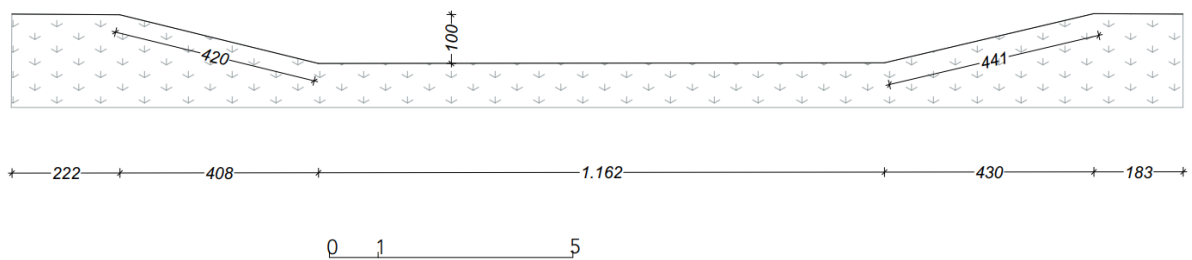
Figuur 5: Doorsnede B (drainage) van de toekomstige inplanting¹²

¹¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Wadi (Figuur 6)

Op het aangrenzend perceel zal een wadi voorzien worden voor de afwatering van het terrein. Deze zal ingericht worden langsheen de reeds aanwezige L-vormige strook, de afwatering van het regenwater van de naburige appartementsgebouwen. De wadi zal een bodemoppervlakte hebben van 93 m^2 , met een buffervolume van 82 m^3 . De infiltratieoppervlakte (schuine zijden van de natuurlijke vijver) zal 134 m^2 bedragen. De wadi zal min. 1 m diep uitgegraven worden. De toplaag die zal worden afgegraven voor de aanleg van het kunstgrasveld, zal afgevoerd worden naar het perceel waar de wadi zal voorzien worden. Het terrein zal genivelleerd worden en opnieuw ingezaaid.



Figuur 6: Doorsnede C (wadi) van de toekomstige inplanting¹³

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.



Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹⁴ op orthofoto¹⁵ (digitaal; 1:1; 01/07/2021)

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁵ AGIV 2021f

Impactanalyse

Op basis van de plannen van de toekomstige werkzaamheden, aangeleverd door de opdrachtgever, kan de impact van de geplande werkzaamheden op eventueel aanwezige archeologische waarden ingeschat worden. Op het terrein zal een nieuw kunstgrasveld ingericht worden en op het aangrenzend perceel zal een wadi aangelegd worden. Dit zal gepaard gaan met graafwerkzaamheden die de ondergrond zullen verstoren.

Over de volledige oppervlakte zal er 15 cm van de huidige toplaag afgegraven worden en, indien aanwezig, zullen de bestaande drainagebuizen verwijderd worden. Bijkomend moet rekening gehouden worden met een buffer van 20 cm, aangezien de machines die de werken zullen uitvoeren, ook een impact hebben op de bodem. Er wordt best zo min mogelijk over het afgegraven vlak gereden.

De drainagebuizen zullen aangelegd worden om de ca. 4m, in smalle voren, ca. 15-20 cm breed en op -70cm MV. Door de grote onderlinge afstand en de beperkte breedte van de voren zal de aanleg van het drainagesysteem de ondergrond slechts beperkt verstoren.

De aanleg van de wadi op het aangrenzend perceel zal een impact hebben op de ondergrond aangezien deze min. 1m diep zal aangelegd worden voor een oppervlakte van min. 100m².

De impact van de geplande werkzaamheden op de bodem is dus vrij groot ter hoogte van de in te richten wadi.

1.5 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein momenteel niet betreden kan worden in verband met gebruik, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de aktenaamte uitgevoerd dient te worden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op de topografische kaart (Plan 1) en de kadasterkaart (Plan 2).

Het plangebied *Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72* is gelegen in Groot-Bijgaarden, een deelgemeente van Dilbeek, in de provincie Vlaams-Brabant, ten westen van de hoofdstad Brussel en behoort tot het administratief arrondissement Halle-Vilvoorde. De gemeente wordt in het noorden begrensd door Bekkerzeel en Zellik (twee deelgemeenten van Asse), in het oosten door Sint-Agatha-Berchem, in het zuiden door Dilbeek, in het westen door Sint-Ulriks-Kapelle en in de zuidwestelijke hoek aan Sint-Martens-Bodegem. De Maelbeek vormt de natuurlijke grens tussen Groot-Bijgaarden en Zellik, de Elegembeek en de Molenbeek vormen de grens met Dilbeek en de Molenbeek met Sint-Agatha-Berchem.^{16,17}

Het plangebied ligt aan de Bosstraat (zuiden) en Bigardisweg (zuidoosten). In het zuidwesten, aan de Brusselweg, grenst het plangebied aan de begraafplaats van Groot-Bijgaarden en aan Tennis- en Recreatieclub van Groot-Bijgaarden. Ten noordwesten is het gebouwencomplex van het Don Bosco Instituut gelegen.

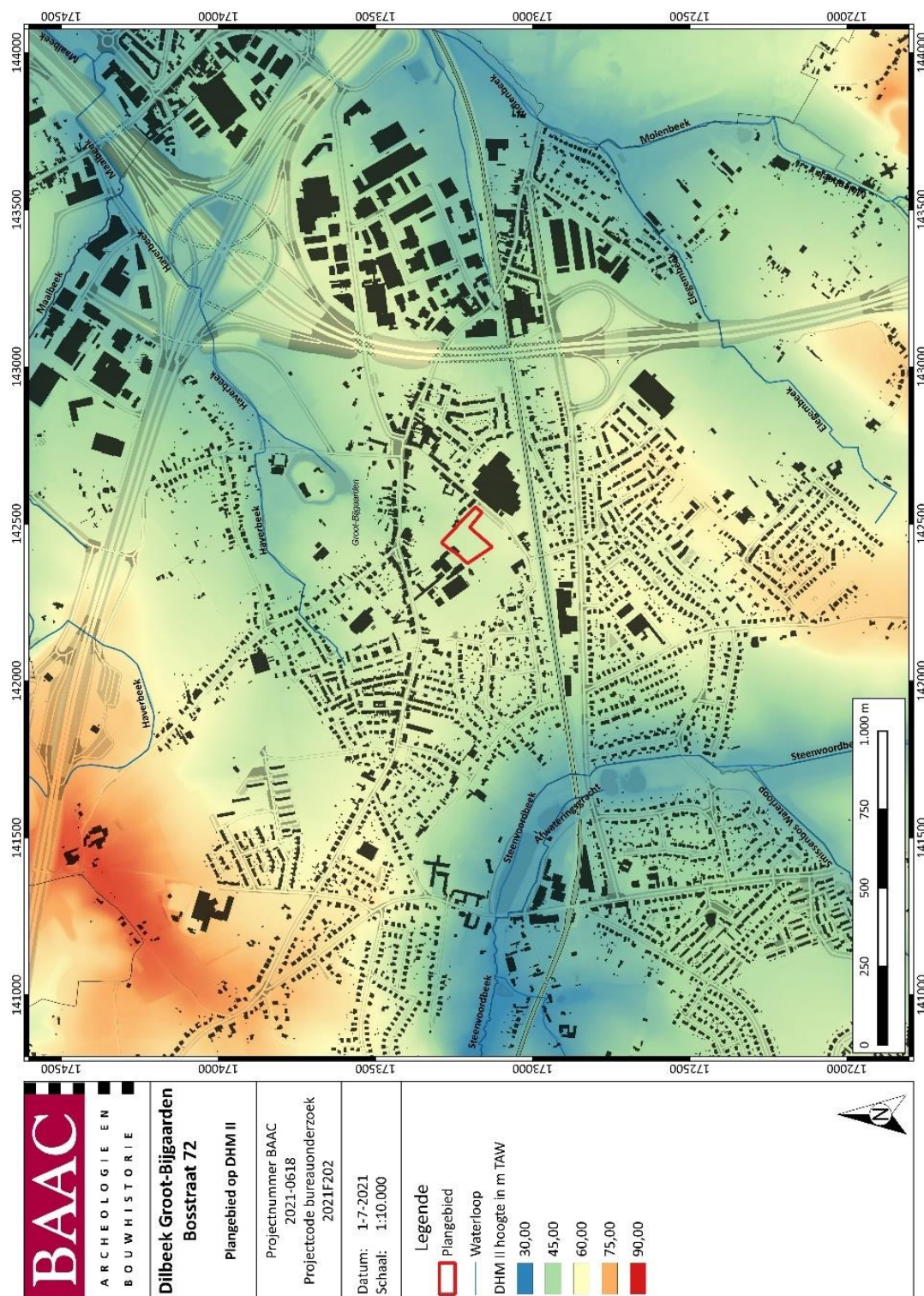
De gemeente Dilbeek, waartoe Groot-Bijgaarden behoort, ligt aan de zuidrand van het Pajottenland op het Brabantse leemplateau en vormt het centrum tussen twee waternetten: de Zenne en de Dender. Verschillende beken vloeien dan ook af in de richting van deze twee rivieren.¹⁸

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen + 30 en + 90 m TAW. Het plangebied bevindt zich op ca. + 52 m TAW (Plan 5, Plan 6, Figuur 7).

¹⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 13221

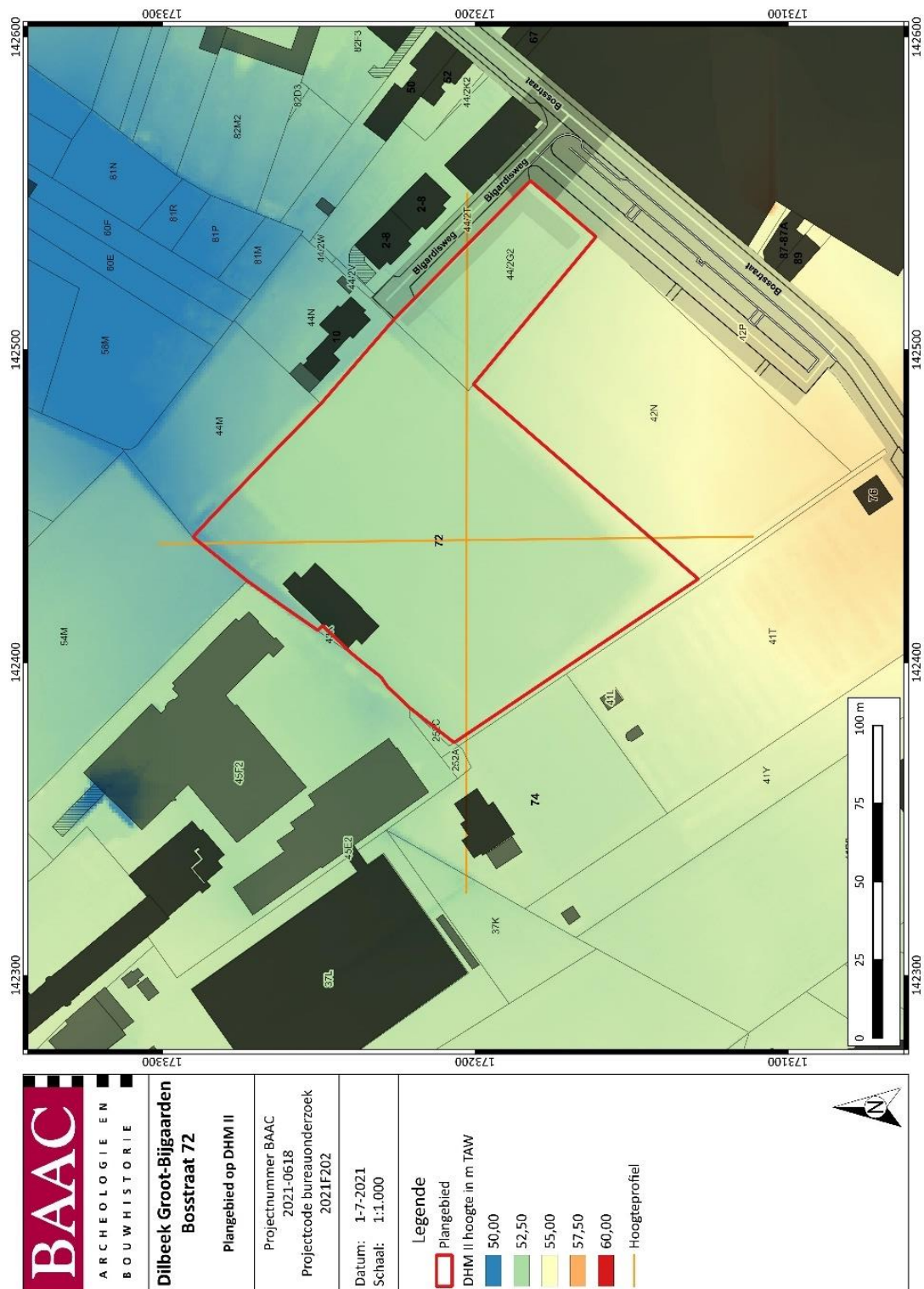
¹⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 14247

¹⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 13221



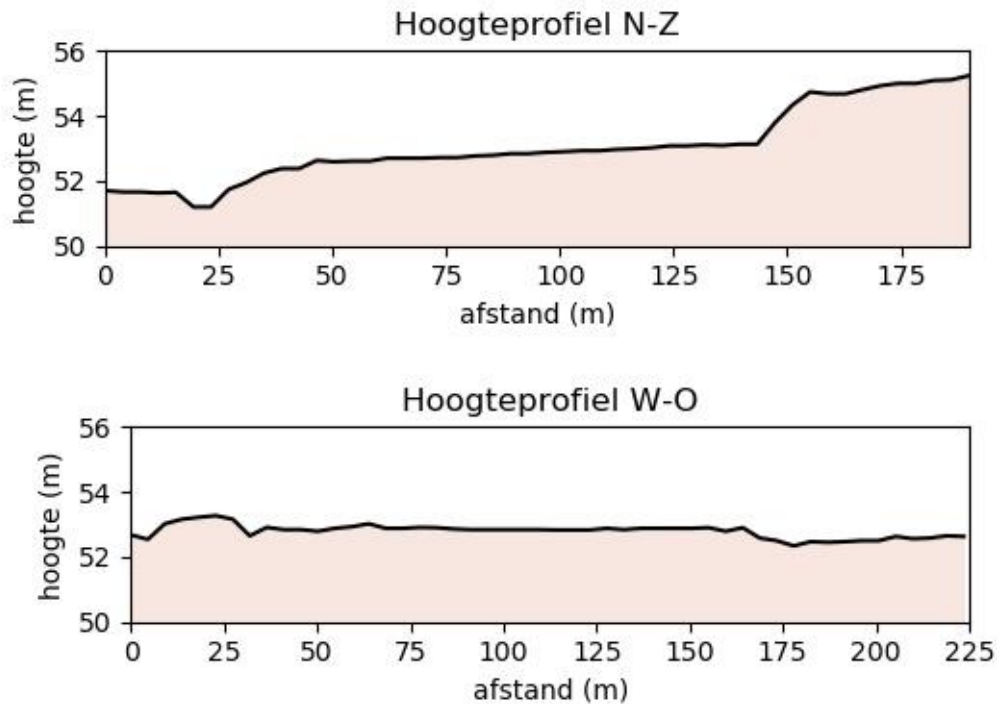
Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁹ met waterwegen (digitaal;
 1:1; 01/07/2021)

¹⁹ AGIV 2021a



Plan 6: Plangebied en hoogteverloop op het DHM²⁰ (digitaal; 1:1; 01/07/2021)

²⁰ AGIV 2021a



Figuur 7: Hoogteverloop terrein²¹

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het *interfluvium Dender/Zenne (12d)*, aan de rand van de *cuesta van Asse (12dA)*.²²

De streek wordt in de volksmond ook het Pajottenland genoemd en wordt gekenmerkt door een glooiend landschap dat is uitgeschuurd in de afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Lokaal komen hier nog geïsoleerde heuveltoppen voor, zoals de heuvelrug tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Dilbeek en de Kesterberg. Het interfluvium van de Dender en de Zenne is het gebied gelegen tussen de Zenne in het oosten en de Dender in het noorden. Door de erosieve werking in dit gebied is er een sterk versneden en heuvelachtig landschap ontstaan.²³

De *cuesta van Asse* gaat tot een hoogte van ca. 85 m en is mogelijk gevormd door de onderliggende Formatie van Maldegem. Doordat de onderliggende lagen kleilig zijn en plaatselijke zandsteenbanken bevatten, is mogelijk hierdoor erosie tegengegaan. Hierdoor zou de *cuesta van Asse* ontstaan zijn.

Paleogeen en neogeen (tertiair)²⁴

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de *Formatie van Tielt (Tt)* in het noorden en de *Formatie van Gentbrugge (Ge)* in het rest van het plangebied (Plan 7).

²¹ AGIV 2021a

²² DE MOOR & MOSTAERT 1993

²³ SCHROYEN 2003, 4

²⁴ DOV VLAANDEREN 2021b

De *Formatie van Tielt (Tt)* bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand tot silt en is kleihoudend.

Deze formatie is een heterogene afzetting en kan soms onderverdeeld worden in drie pakketten: een bovenste grijsgroen, kleihoudend fijn zand met glauconiet, glimmers en plaatselijk zandsteenfragmenten; een middelste grijsgroene kleihoudende zone met een licht zandhoudende/silthoudende fractie en naar onder toe opnieuw een fijn, silteus zand met glauconiet en glimmers dat hardere (nummuliethoudende) banken bevat en dunne kleilagen. De formatie wordt opgedeeld in het *Lid van Egem* en het *Lid van Kortemark*. De afzettingen dagzomen in een smalle band ten zuiden van de as Affligem-Bekkerzeel-Neder-Over-Heembeek. Meer zuidwaarts dagzomen de afzettingen langs de flanken van de hoger gelegen heuvelrij tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Jette, en verder langs de flank van de geïsoleerde heuvels Groenenberg (Gaasbeek) en Kesterberg. Ten oosten van de Zenne dagzoomt deze formatie sporadisch, op plaatsen waar het basisvlak van de Zanden van Brussel geen al te diepe geulen vertoont. De strekkingslijn verloopt quasi oost-west en de totale dikte van de afzetting bedraagt ca. 20 m.²⁵

De *Formatie van Gentbrugge (Ge)* bestaat uit grijsgroen fijn zand, is glauconiethoudend, overgaand in klei zandhoudend tot donkergrijze klei, met plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen).

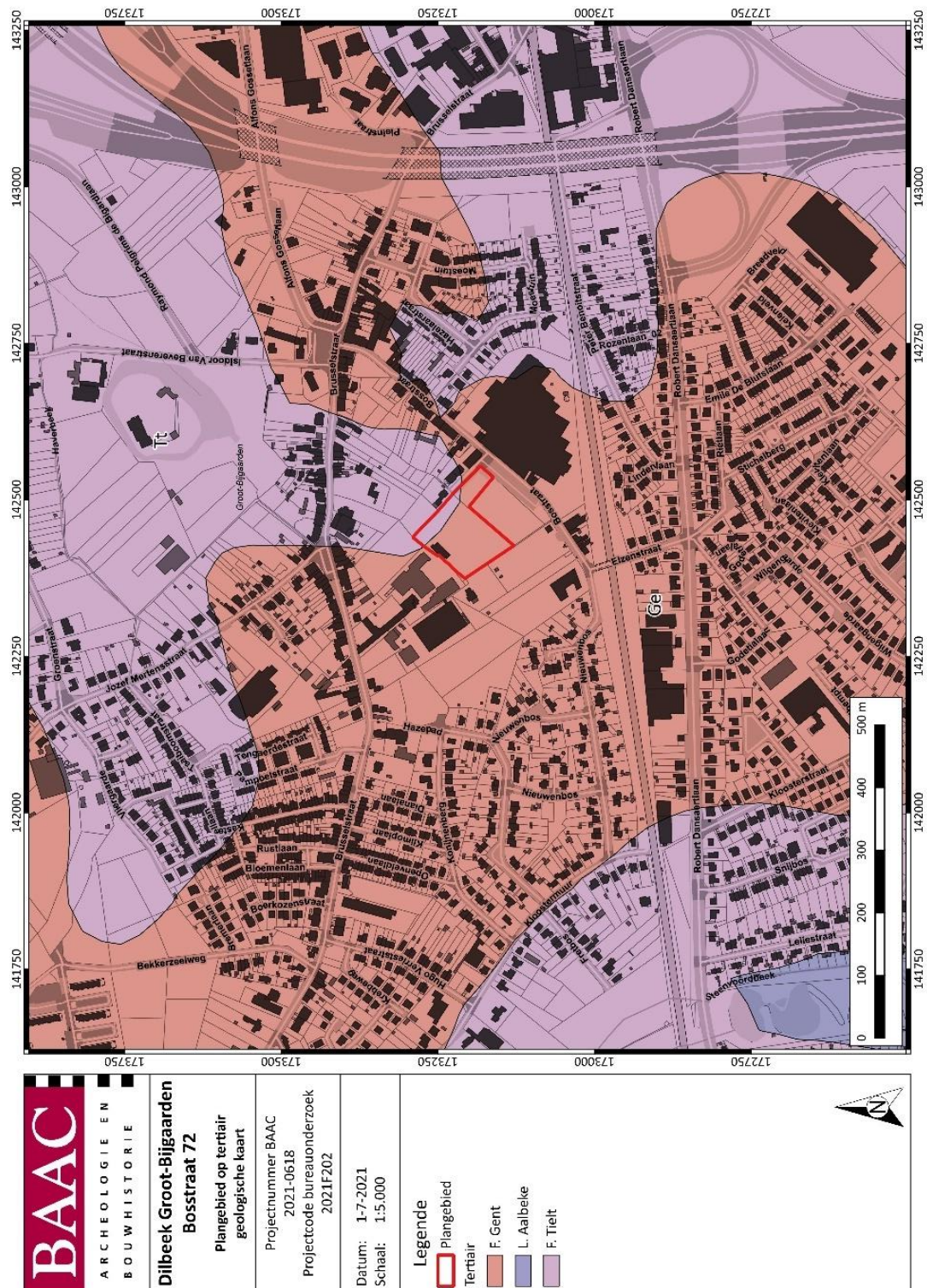
Binnen deze formatie komen enkel het *Lid van Vlierzele* en het *Lid van Merelbeke* voor.

- *Lid van Vlierzele*, bestaat uit grijsgroen, zeer fijn glauconiethoudend zand, met naar onder toe een meer kleiig karakter.
- *Lid van Merelbeke*, bestaat uit groengrijze klei met groene zandige vlekken, is soms pyriethoudend en heeft vaak een marmerachtig uitzicht.

De *Formatie van Gentbrugge (Ge)* dagzoomt in een zeer dunne band langs de as Affligem-Bekkerzeel-Laken, in de flanken van de heuvels te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Schepdaal en Dilbeek, en in de flank van de Kesterberg. De strekkingslijnen hebben een westnoordwest-oostzuidoost oriëntatie. De totale dikte van de formatie bedraagt ca. 8 m, maar neemt sterk af in zuidelijke richting en is ter hoogte van de Kesterberg ca. 1 m.²⁶

²⁵ VANDENBERGHE & GULLENTOPS 2001

²⁶ VANDENBERGHE & GULLENTOPS 2001



Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²⁷ (digitaal; 1:50.000; 01/07/2021)

²⁷ DOV VLAANDEREN 2021b

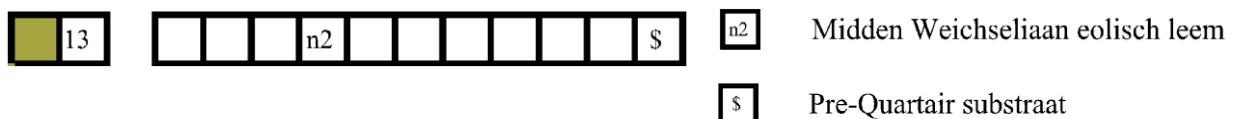
Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als *profieltype 13* (Plan 8, Figuur 8), Midden Weichseliaan eolisch leem op Pre-Quartair substraat.

Het voornaamste kenmerk van *Midden Weichseliaan eolisch leem (n2)* is een lemige samenstelling, afgewisseld met laagjes van zand of klei, met mogelijk organisch-rijke of venige intercalaties. Dit gestratificeerd voorkomen is het gevolg van de samenstelling van het lid uit enerzijds eolische afzettingen, afgewisseld anderzijds met massabewegingsproducten door oppervlakkige afspoeling. Dit voorkomen is typisch voor de niveo-eolische afzettingen behorende tot de *Formatie van Gembloux* en meer bepaald het *Lid van Hesbaye*.

De afzettingen van het *Lid van Hesbaye* zijn gerelateerd aan de aanwezigheid van hellingen. Op de toppen van heuvels zijn de *Hesbaye*-afzettingen eerder beperkt aanwezig. Op het Brabants Plateau, waar het reliëf vooral bepaald wordt door de aanwezigheid van diep ingesneden rivieren, zal het *Lid van Hesbaye* beperkt voorkomen langs de flanken van de valleien. In het stroomgebied van de rivierdalen, waar een belangrijke rivierwerking kan verondersteld worden doorheen het Quartair, zijn deze afzettingen nagenoeg volledig afwezig. Dit kan gerelateerd worden aan een fluviatiele herwerking tijdens de afzetting van het *Hesbaye*-leem of omwille van een latere erosie van dit sediment. In het stroomgebied van rivieren van lagere orde daarentegen wordt het leem van het *Lid van Hesbaye* direct onder de Tardiglaciale en Holocene sedimenten waargenomen. De dikte van het *Lid van Hesbaye* varieert sterk naargelang de plaats. Hoewel de dikte kan oplopen tot 10m en meer (vooral langs de westelijke flank van de Zennevallei), bedraagt de gemiddelde dikte van het pakket ongeveer 3m tot 4m.²⁸

Het *pre-Quartair substraat (\$)* dagzoomt vooral op toppen van heuvels, zowel aan de linker-als rechteroever van de Zenne. Het type formatie dat dagzoomt is afhankelijk van de hoogte van de heuveltop (Formatie van Tielt te Borchtlombeek, de Formatie van Maldegem op de heuvelas tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Schepdaal en Itterbeek, de Formatie van Maldegem tussen Asse en Bekkerzeel, en het directe voorkomen van de Zanden van Brussel ter hoogte van het Hallerbos te Essenbeek). Het *pre-Quartair substraat* dagzoomt ook langs steile hellingen van ingesneden rivieren, o.a. langs de oostelijke steilrand van de Zennevallei en de diep ingesneden valleien van Brabants plateau (de hellingen langs de Woluwe (St.-Stevens-Woluwe, Kraainem en St.-Pieters-Woluwe), de Ijse en de Argentine (Genval, La Hulpe)). Meer naar het oosten toe, waar een geleidelijke verlaging van de topografie wordt waargenomen en het reliëf veel minder uitgesproken is, wordt een groot oppervlak ingenomen door dagzomende Zanden van Brussel en Lede. Soms wordt een zeer dunne Quartaire deklaag waargenomen. Meestal is deze echter dunner dan 0.5m en bestaat ze deels uit herwerkte sedimenten van Tertiaire oorsprong.²⁹



Figuur 8: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied³⁰

²⁸ SCHROYEN 2003

²⁹ SCHROYEN 2003

³⁰ DOV VLAANDEREN 2021c



Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000³¹ (digitaal; 1:50.000; 01/07/2021)

³¹ DOV VLAANDEREN 2021c

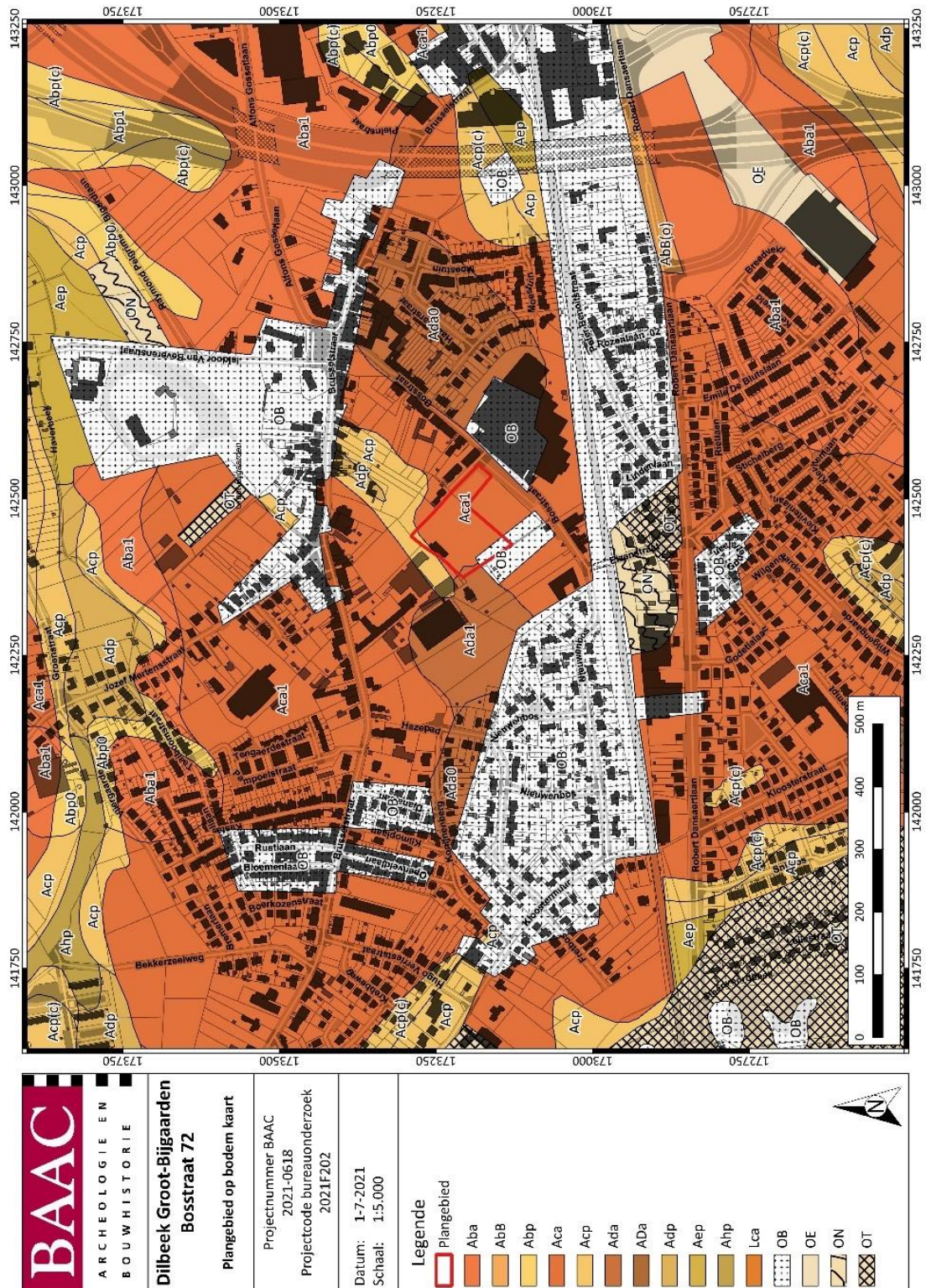
Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen ³² (Plan 9) is de bodem in het plangebied gekarteerd als *bebouwde zone (OB)*, *matig droge leembodem met textuur B horizont (Aca-1)*, *matig droge leembodem zonder profiel (Acp)*, *matig natte leembodem met textuur B horizont (Ada-1)*.

De bodemtypes in de omgeving van het plangebied zijn voornamelijk *natte leembodems*:

- **Ada-0**: matig natte leembodem met textuur B horizont
- **Adp**: matig natte leembodem zonder profiel
- **ON**: opgehoogde gronden
- **OT**: sterk vergraven gronden

³² DOV VLAANDEREN 2021a



Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³³ (digitaal; 1:20.000; 01/07/2021)

³³ DOV VLAANDEREN 2021a

2.2.2 Historisch kader

Het plangebied is gelegen in Groot-Bijgaarden, deelgemeente van Dilbeek.

Groot-Bijgaarden

In de historische bronnen komt Groot-Bijgaarden oorspronkelijk voor als Bijgaarden. Het voorzetsel 'Groot' is pas in de 17^e eeuw toegevoegd om een onderscheid te maken tussen Klein-Bijgaarden (Sint-Pieters-Leeuw) en Groot-Bijgaarden. De naam Bijgaarden is voor de eerste keer genoemd onder de vorm van 'Bigardis' (1110), waarschijnlijk van Germaanse oorsprong.

Een deel van het grondgebied van Groot-Bijgaarden behoort sinds de 9^e eeuw tot een terrein van de Sint-Baafsabdij van Gent. Vanaf de 11^e eeuw kwamen deze gronden in het bezit van de heren van Bijgaarden. De familie Bijgaarden wordt vanaf de 12^e eeuw vermeld en is in bezit van het dorp. Ze worden opgevolgd door verschillende families en vanaf de 18^e eeuw wordt Bijgaarden tot markizaat verheven. Ook na de Franse Revolutie zal het oorspronkelijke domein met het kasteel van Bijgaarden verschillende eigenaars kennen tot het in 1902 is verkocht aan Raymond Pelgrims. Deze man zal het verder uitzicht van het kasteel en de dorpskom bepalen.

De parochie Bijgaarden is aan het einde van de 12^e eeuw opgericht met grondgebieden die oorspronkelijk bij de parochies Bekkerzeel, Dilbeek en Zellik hoorden. Het klooster van Wivina, gesticht in het begin van de 13^e eeuw, is eerst ondergeschikt aan de abdij van Affligem voor het in de 16^e eeuw onafhankelijk wordt en wordt verheven tot abdij. Het klooster krijgt van de hertogen van Brabant enkele woeste gronden

Groot-Bijgaarden is oorspronkelijk een zeer landelijke gemeente en blijft het ook tot laat in de 20^e eeuw. Pas na WOII heeft het dorp zich verder ontwikkeld en heeft het een grote bevolkingstoename gekend. Nieuwe wijken zijn dan ontstaan en het dorp is meer residentieel geworden.³⁴

Dilbeek

De oudste sporen van menselijke aanwezigheid in de omgeving van Dilbeek werden aangetroffen tijdens archeologische opgravingen (2006, 2009) in het Wolsemveld. Daarbij werden sporen gevonden van een protohistorische en Romeinse nederzetting. De Romeinse sporen behoorden tot een Romeins villadomein.³⁵

De oudste vermelding van de naam Dilbeek dateert van 1075 en staat in een charter waarin Lietbert, de bisschop van Kamerrijk, de parochiekerk van Anderlecht samen met haar dochterkerk Dilbeek overdraagt aan het kapittel van Anderlecht.³⁶ In de oorkonde wordt Dilbeek vermeld als *dilbeccha*. Over de oorsprong van de naam is geen eensgezindheid. Enkele mogelijke verklaringen zijn *beek in een dal* of *snelle beek*.³⁷

Centraal in Dilbeek ligt de Sint-Alenatoren, het enige overblijfsel van een waterburcht die volgens een legende terug te dateren is tot de 7^e eeuw. Concrete gegevens zijn er niet, maar vermoedelijk gaat deze burcht terug tot een vroegmiddeleeuwse motte niet ouder dan de 11^e eeuw. De waterburcht zelf zou opgericht zijn in de 13^e eeuw. Over de oprichters of bewoners zijn geen gegevens gekend.³⁸

³⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID: 14247

³⁵ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 14246

³⁶ VAN MINGROOT 1995

³⁷ DELBECCHA 2017

³⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, 38938

De gemeente was rond 1050 deel van het grote domein in bezit van de heren van Aa, een voorname Anderlechtse familie. In de eeuwen die volgden geraakte het domein versnipperd door erfenissen, huwelijken en schenkingen. Meerdere adellijke families zoals de heren van Sotteghem, de familie de Heetvelde, de heren van Kraainem, de heren van Gaasbeek, de familie Scockaert, en de familie de Viron hadden afwisselend (een deel van de) heerlijkheid in handen.³⁹

Historisch gezien bestond Dilbeek uit drie grote kernen: Het Hongersveld, Elegem en het dorp zelf. Dit is ook te zien op het historisch kaartmateriaal. In de omgeving lagen ook een aantal kleinere verspreide kernen zoals het Begijnenborre en Kattedbroek. In het zuiden lag een voormalig moerasgebied met nog resten van agrarische bebouwing, de Koeivijver.⁴⁰ Het dorpscentrum bestond voor de 20^e eeuw uit een centraal gelegen driesplein. Later werd hier het huidige Marktplaats aangelegd. Belangrijke elementen in het dorp zijn het park met de Sint-Alenatoren en het kasteel van Viron.⁴¹

Reeds vanaf de middeleeuwen werd in de streek rond Dilbeek verschillende steengroeven uitgebaut voor de ontginning van Lediaanse kalkzandsteen. Deze steen is terug te vinden in de tertiaire afzettingen van de Formatie van Lede. De kalkzandsteen werd bijvoorbeeld voornamelijk gebruikt voor hoekblokken en sculpturen en is ook terug te vinden in een aantal gebouwen zoals de Sint-Ambrosiuskerk in Dilbeek. Het gesteente werd vermoedelijk al op het einde van de 13^e eeuw ontgonnen en dit voor een periode van 5 eeuwen. De exacte locatie van de steengroeven is niet eenduidig te achterhalen. In sommige gevallen werd dit afgeleid uit het reliëf van het landschap, in andere gevallen wezen toponiemen zoals *Steenpoel* naar oude ontginningsplaatsen.⁴² Naast steenontginning waren hopteelt en landbouw belangrijke economische producties, die eind 19^e en begin 20^e eeuw werden vervangen door groente- en fruitteelt.⁴³

Tot aan de Tweede Wereldoorlog werden vele nieuwe wijken en verkavelingen aangelegd en verdubbelde het bevolkingsaantal. Op die manier sloot de voormalig landelijke gemeente aan bij de Brusselse agglomeratie. De gemeente kende een sterke verstedelijking in de 20^e eeuw, door de aanleg van autosnelwegen, spoorlijnen en steenwegen.⁴⁴

Vastgesteld bouwkundig erfgoed

Er werden voor de directe omgeving van het plangebied enkele waarden voor ‘beschermde onroerend erfgoed’ opgenomen in het *Geoportaal*.⁴⁵

De *gemeentelijke begraafplaats* is gelegen ten zuidwesten van het plangebied en werd opgericht na de Tweede Wereldoorlog, ter vervanging van het voormalige kerkhof rond de kerk. Het is deels door breukstenen ommuurd en deels omhaagd.⁴⁶ Centraal gelegen perk van “Les Soeurs Hospitalières du très Saint Redempteur” en aan de voorzijde een perk voor de gesneuvelden van de Tweede Wereldoorlog. In de noordelijke hoek van de begraafplaats bevinden zich twee grafkapellen. De linkse kapel is een neotraditionele kapel van de familie Pelgrims, met grafsteen met opschrift “Familie Pelgrims de Bigard”. De rechtse kapel is de grafkapel van de familie Hoecke.⁴⁷

³⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, ID 14246

⁴⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID 121396

⁴¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, ID 14246

⁴² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, ID 14246

⁴³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021 ID 120062

⁴⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 13221

⁴⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021b

⁴⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 36413

⁴⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206950

Ten noordwesten van het plangebied ligt een *langgestrekte hoeve* uit eind 19^e eeuw.⁴⁸ Deze hoeve is sterk achteruit gelegen ten opzichte van de straat en bereikbaar via een lange oprit. Het bakstenen gebouw bestaat uit het boerenhuis ten oosten en de stallen ten westen.⁴⁹

Het *burgerhuis van 1844* bevindt zich ten noordwesten van deze langgestrekte hoeve en is gelegen in de omringende tuin, met een haag en twee grote kastanjabomen.⁵⁰ Het huis werd in 1844 in gebruik genomen door koster Petrus Joannes, leermeester en consorten uit Groot-Bijgaarden. Sinds 1964 in gebruik als klooster voor de zusters van Don Bosco.⁵¹

Het *Don Bosco Instituut* van de zusters van Don Bosco (of het Maria Mazarello-Instituut) is gelegen ten noorden van het plangebied en bestaat uit verschillende vleugels, opgericht in verschillende periodes, waaronder een L-vormig gebouw uit eerste helft van 20^e eeuw.^{52,53}

Ten westen van het Don Bosco Instituut ligt de *Vrije gemeente basisschool Don Bosco en villa*, in gebruik als klooster uit het interbellum. Ten zuiden liggen schoolgebouwen uit het derde kwart van 20^e eeuw.^{54,55}

Aan de overzijde van het Don Bosco Instituut ligt een *langgestrekte hoeve* parallel met de straat, met een voortuintje en gekasseide toegang (1831).^{56,57}

Ten noordoosten is *Villa Gosset en dienstgebouw* gelegen, een eclectische villa te midden een beboomde tuin. Werd in 1907 gebouwd na de afbraak van 18^e-eeuws herenhuis, ten westen van de kerk en de pastorie en ten zuiden van het kasteelpark van Groot-Bijgaarden.⁵⁸ Alphonse Gosset was een inwijkeling uit Soumoy nabij Philippeville, die het in 1920 aankocht en als schepen van Openbare Werken tijdens het interbellum een belangrijke rol speelde in het dorpsleven. De tuin beslaat 70 are en de beplanting bestaat uit vrij courante soorten die vermoedelijk rond de Eerste Wereldoorlog werden aangeplant. De oorspronkelijke paden bleven gedeeltelijk bewaard. In de noordwestelijke hoek was het heuveltje waarschijnlijk bedoeld als uitkijkpunt op het park van het kasteel van Groot-Bijgaarden.⁵⁹

Het *Kasteel van Groot-Bijgaarden* met omgeving is beschermd als monument en als cultuurhistorisch landschap.⁶⁰ Het kasteeldomein is gelegen ten noordwesten van de dorpskern van Groot-Bijgaarden. Het 16^e – 17^e-eeuws omgracht kasteel, omgeven door een ringracht, is toegankelijk via een brug en poortgebouw met aanpalende portierswoning met koetshuis. Ten zuidwesten op het eiland staat een vrijstaande donjon die mogelijk tot begin 15^e eeuw teruggaat.⁶¹ Tussen begin 20^e eeuw en 1930 ondergingen de gebouwen en het domein grondige aanpassingen en restauraties, waardoor het kasteel zijn huidige neorenaissance uitzicht kreeg.^{62,63} Het domein maakte deel uit van een groter geheel dat destijds eigendom was van de Sint-Baafs-abdij te Gent.⁶⁴

⁴⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 44428

⁴⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206945

⁵⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 47828

⁵¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206946

⁵² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 41489

⁵³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206944

⁵⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 34573

⁵⁵ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206947

⁵⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 38693

⁵⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 212379

⁵⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 41565

⁵⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 206943

⁶⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 1304

⁶¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 37420

⁶² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 38970

⁶³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; ID 134725

⁶⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021; 135085

2.2.3 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de *Ferrariskaart*⁶⁵ (Plan 10) is te zien dat het plangebied ten zuiden ligt van de bewoningskern en het kasteel van *Grooten Beygaerden*, horend bij de parochie met nummer 10. Binnen de contouren van het plangebied is geen bewoning weergegeven, enkel akkers omringd door hagen en bomen. Ten noorden van het plangebied is de huidige Brusselstraat reeds herkenbaar met bewoning aan weerszijde van de straat. Het kasteel is omgeven door water en het omringende park is beplant met verschillende bomen en ingericht met paden. Ten westen van het plangebied ligt de *Ab(baye) de Grooten Beygaerden* en ten zuiden ligt *Nieuwenbosch*.

Vandermaelen (1846-1854)

De *Vandermaelenkaart*⁶⁶ (Plan 11) geeft een vergelijkbaar beeld van het plangebied dat ten zuiden ligt van de bewoningskern en *Ch^{au} Grand-Bigard*. Binnen de contouren van het plangebied is geen bewoning weergegeven, maar in de zuidelijke hoek loopt een perceelsgrens/weg. Ten oosten van het plangebied ligt *Zwaen Hof* en ten westen is de *Anc. Abbaye de G^d. Bigard* herkenbaar. Het domein van het kasteel onderging grote veranderingen, het is niet langer omringd door water en een grote tuin. Het wegennet vertoont reeds grote gelijkenissen met de huidige situatie. Zowel de Brusselstraat, ten noorden van het plangebied, als de Bosstraat langs waar het plangebied is gelegen, zijn duidelijk te herkennen op de historische kaart. Ten zuiden van het plangebied loopt de spoorweg tussen Brussel en Gent.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de *Atlas der Buurtwegen*⁶⁷ (Plan 12) is de weg binnen de contouren van het plangebied aangeduid als *Sentier n.°26*, ten zuiden van de bewoningskern van *Grand Bigard Village*. Ook *Zwaenhof* en *Het Klooster* zijn te zien. De gebouwen van het kasteeldomein zijn duidelijk herkenbaar. Het huidige wegennet is herkenbaar op de historische kaart. De Brusselstraat staat weergegeven als *Chemin n.°1* en de Bosstraat als *Chemin n.°13*.

Popp (1842-1879)

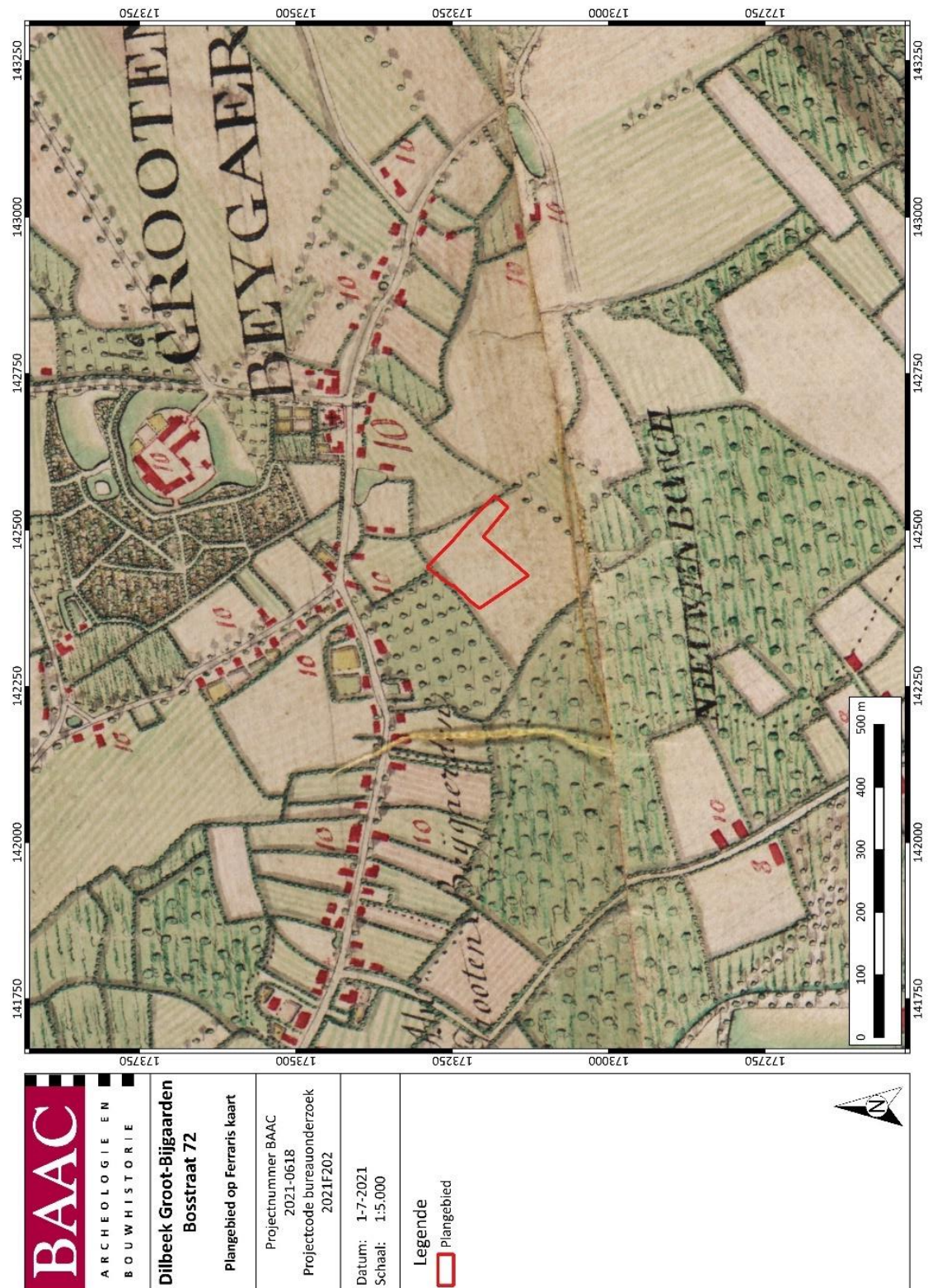
Op de *Poppkaarten*⁶⁸ (Plan 13) is te zien dat binnen de contouren van het plangebied 2 percelen liggen, aangeduid met nummers 43 en 44a, ten noordwesten van de Bosstraat die uitkomt op de Brusselstraat ten noorden van het plangebied. In het noorden tekent zich duidelijk het kasteeldomein af. Ten zuiden van het plangebied loopt de *Chemin de fer de Bruxelles à Gand par Alost*.

⁶⁵ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

⁶⁶ GEOPUNT 2021e

⁶⁷ GEOPUNT 2020

⁶⁸ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020



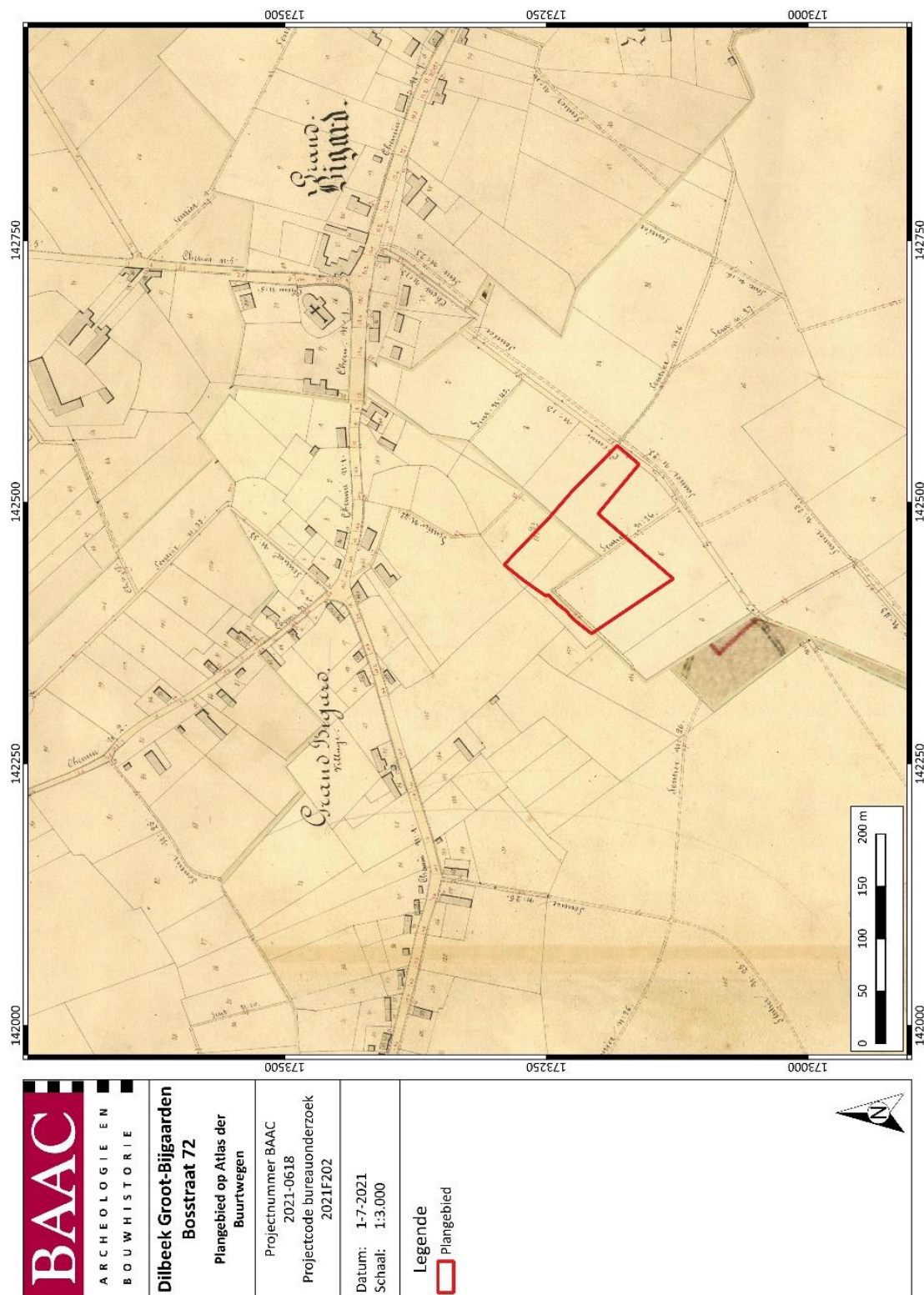
Plan 10: Plangebied op de Ferriskaart⁶⁹ (analoog; 1:25.000; 01/07/2021)

⁶⁹ GEOPUNT 2021b



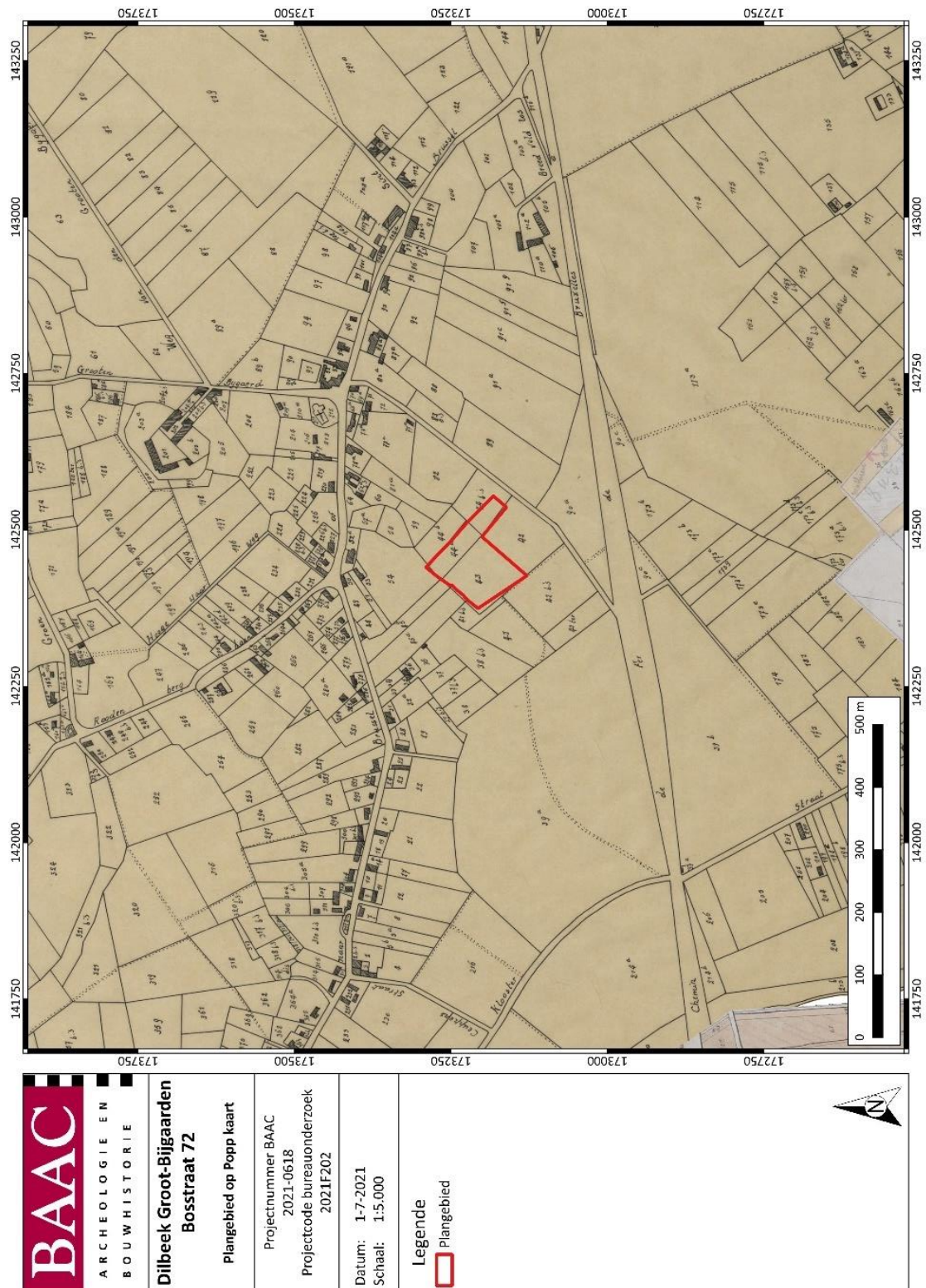
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁷⁰ (analoog; 1:20.000; 01/07/2021)

⁷⁰ GEOPUNT 2021c



Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen⁷¹ (analoog; 1:2500; 01/07/2021)

⁷¹ GEOPUNT 2021a



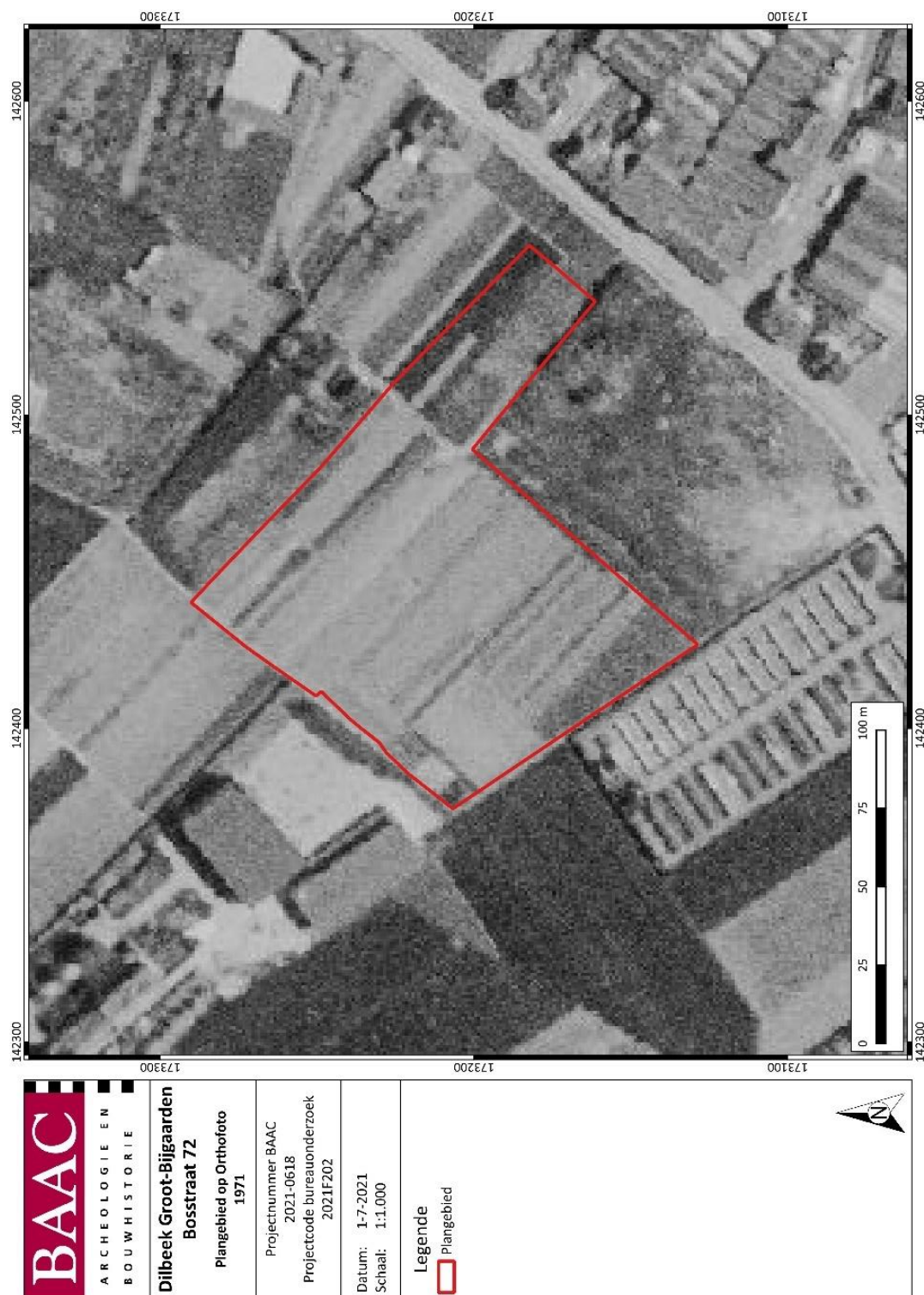
Plan 13: Plangebied op de Poppkaart⁷² (analoog; 1:1.250-1:7.500; 01/07/2021)

⁷² GEOPUNT 2021d

2.2.4 Orthofotografische bronnen

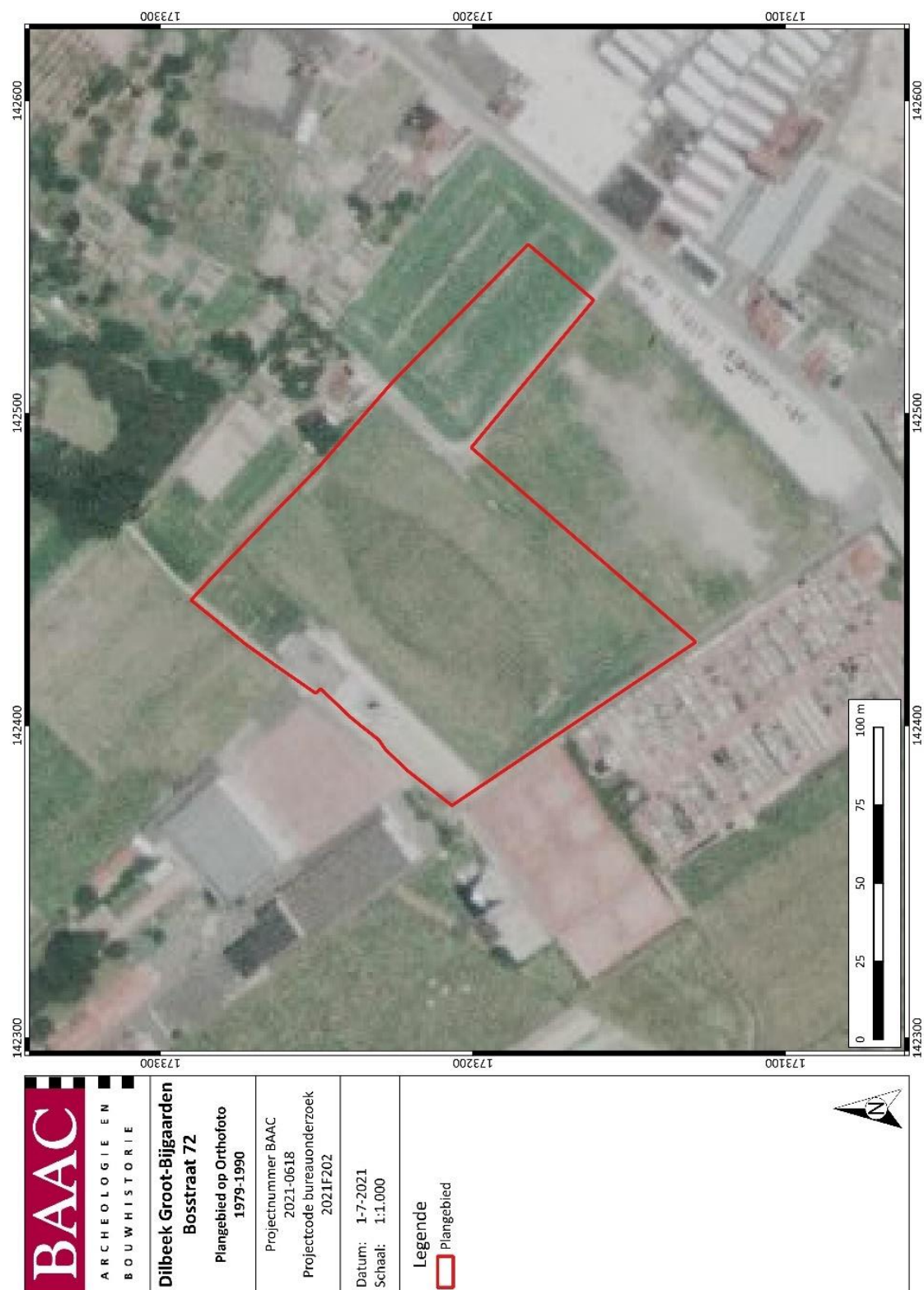
Op de beschikbare orthofoto's is de evolutie van het landgebruik binnen de contouren van het plangebied te zien tijdens de 20^e eeuw (Plan 14 tem. Plan 19).

Ondanks de mindere kwaliteit van de orthofoto van **1971** is te zien dat binnen de contouren van het plangebied het terrein is ingericht als akkers met een noordwest-zuidoost oriëntatie, ter hoogte van de Bosstraat. Ten zuidwesten ligt de gemeentelijke begraafplaats en ten noordwesten de gebouwen van het Don Bosco Instituut. Het Kasteel Groot-Bijgaarden, omringd door water en tuinen, is duidelijk herkenbaar in het noorden en ten zuiden van het plangebied loopt de spoorlijn tussen Brussel en Gent. Op de Orthofoto van **1979-1990** is het plangebied reeds ingericht als voetbalveld. Aangrenzend werd een tennisplein ingericht ten noorden van de gemeentelijke begraafplaats. Deze situatie blijft ongewijzigd tot wanneer het terrein niet langer in gebruik is als voetbalveld (**Orthofoto 2008-2011, 2015**)... tot op heden.



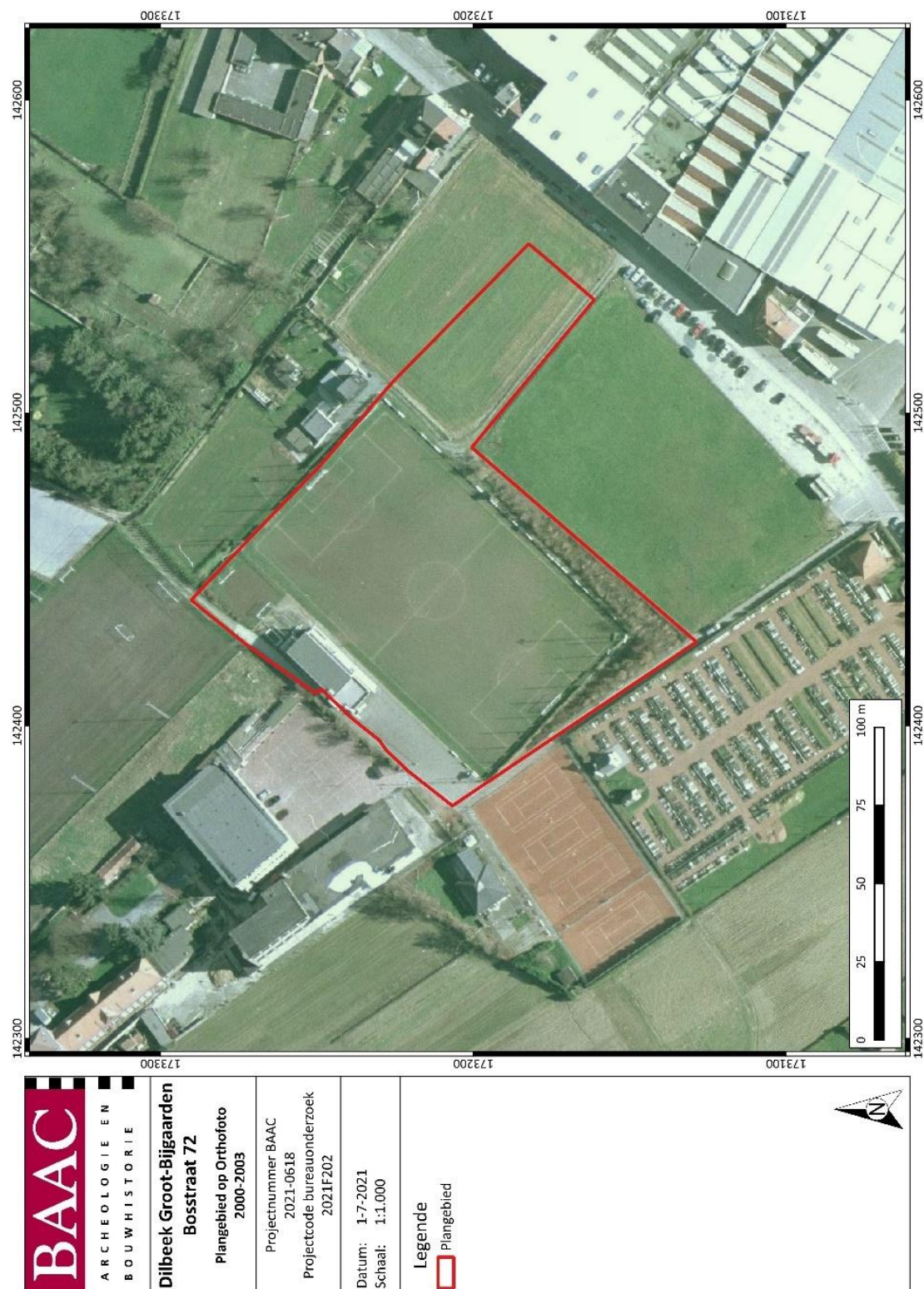
Plan 14: Plangebied op orthofotografische kaart van 1971 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)⁷³

⁷³ AGIV 2021c



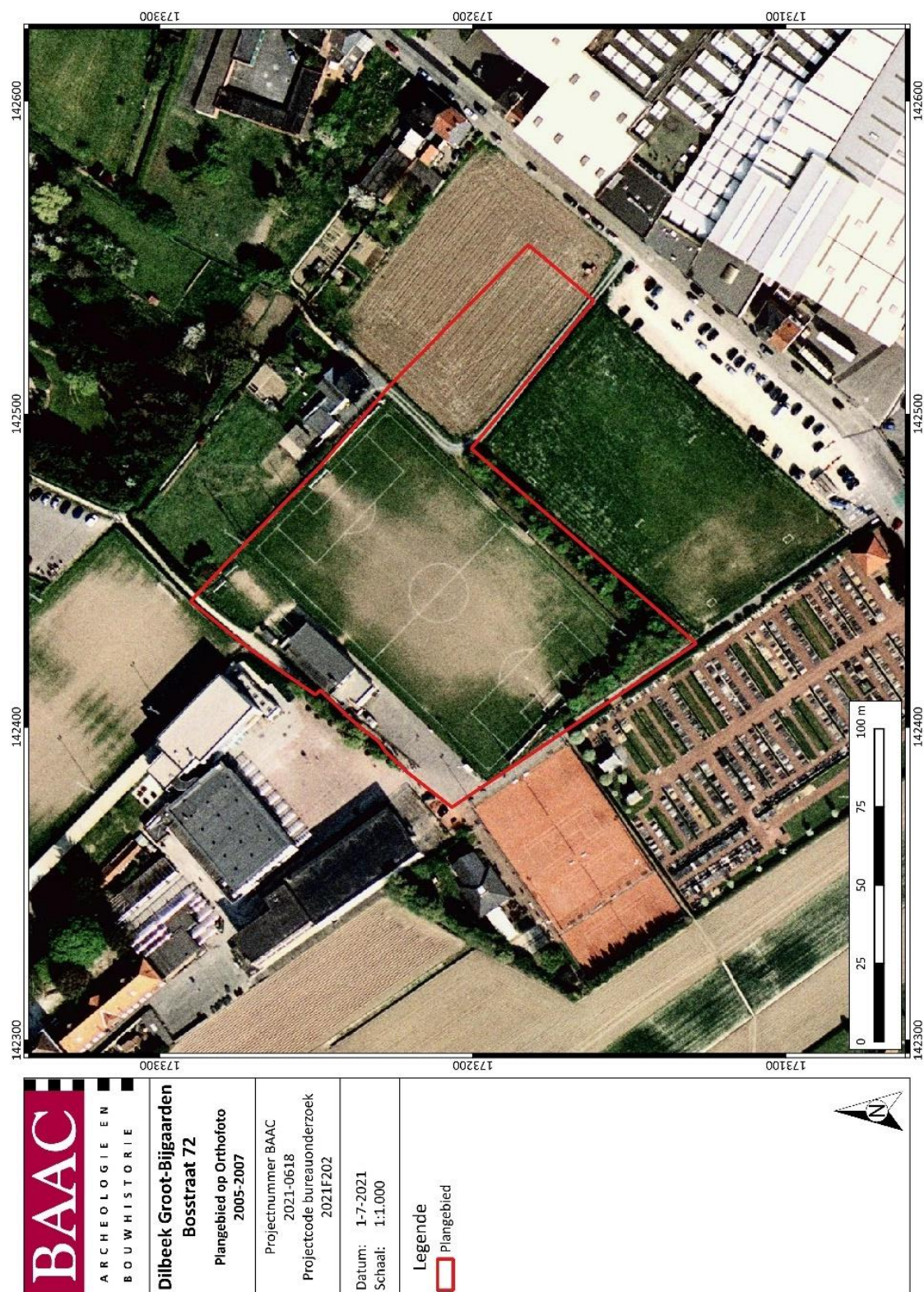
Plan 15: Plangebied op orthofotografische kaart van 1979-1990 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)⁷⁴

⁷⁴ AGIV 2021dAGIV 2021d



Plan 16: Plangebied op orthofotografische kaart van 2000-2003 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)⁷⁵

⁷⁵ AGIV 2021g



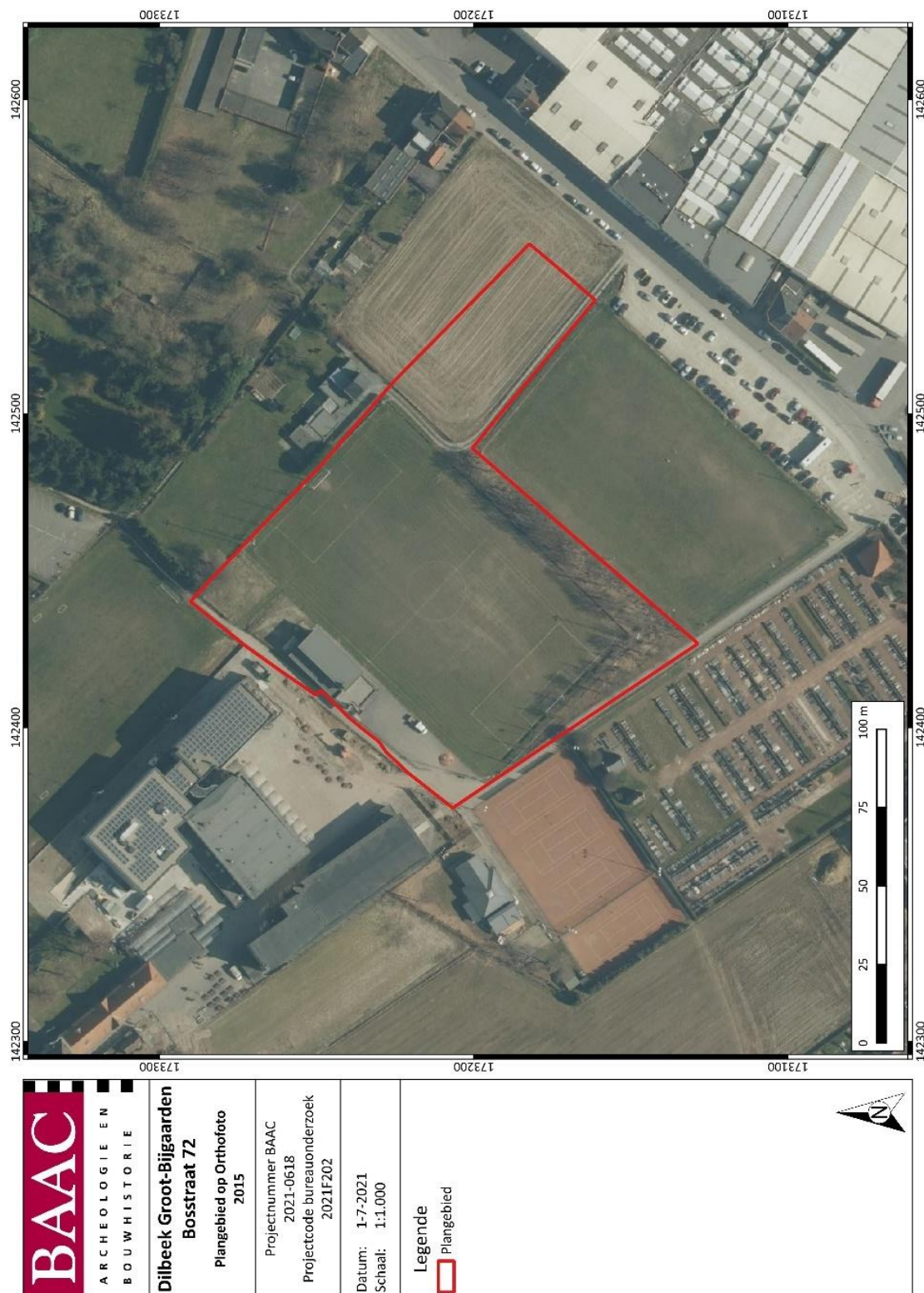
Plan 17: Plangebied op orthofotografische kaart van 2005-2007 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)⁷⁶

⁷⁶ AGIV 2021h



Plan 18: Plangebied op orthofotografische kaart van 2008-2011 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021) ⁷⁷

⁷⁷ AGIV 2021i



Plan 19: Plangebied op orthofotografische kaart van 2015 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)⁷⁸

⁷⁸ AGIV 2021e

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf *Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72* zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 20).⁷⁹ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁸⁰

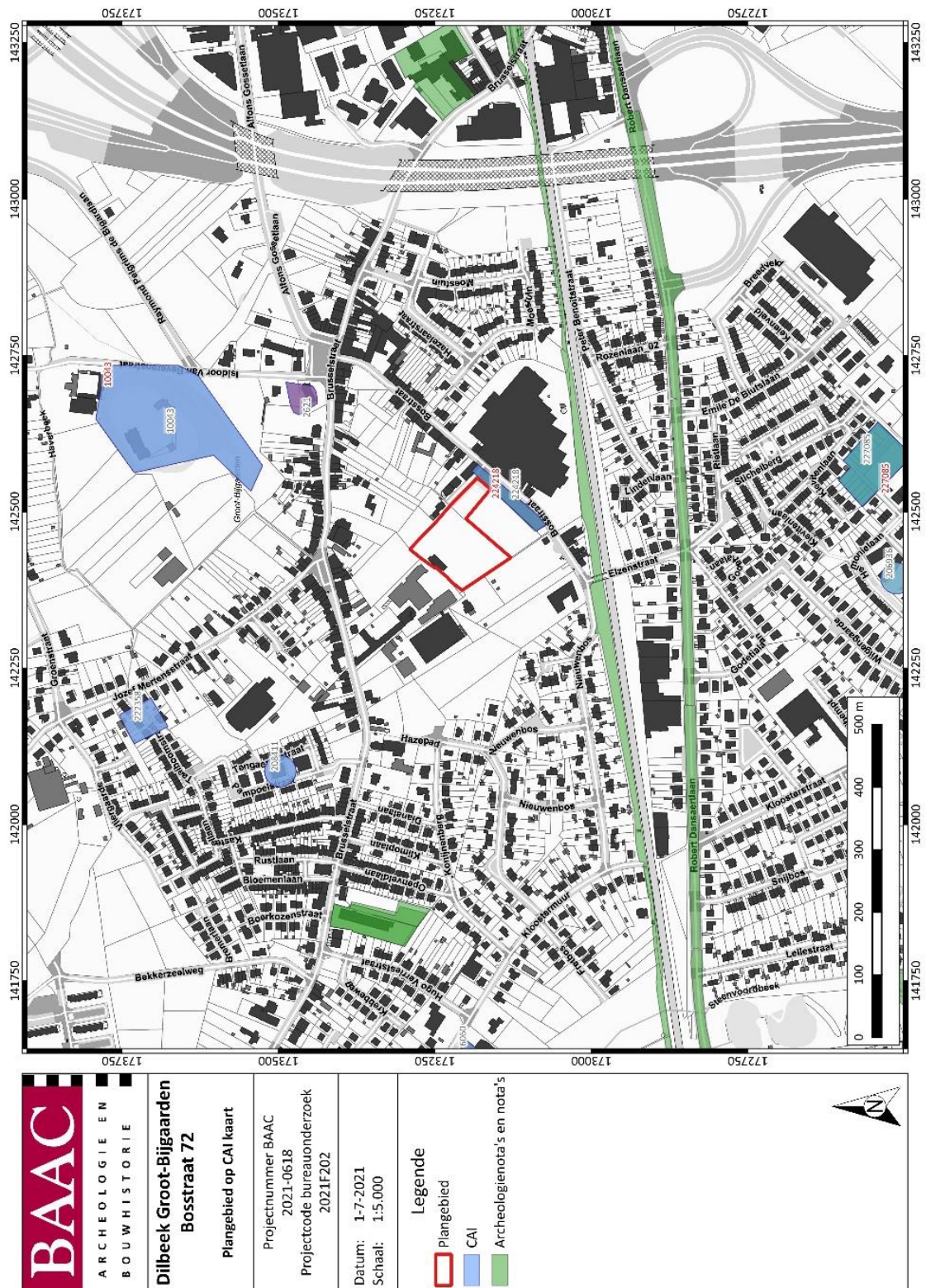
CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
6060	SINT-WIVINA-ABDIJ / VOLLE MIDDELEEUWEN / NIEUWE TIJD / KLOOSTERS / ERFGOEDONDERZOEK / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM / KAARTSTUDIE / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING = ALLEEN HET POORTGEBOUW, HET PRIESTERHUIS EN DE INFIRMERIE WERDEN BEWAARD. PROEFSLEUVENONDERZOEK IN 2013 BRACHT ENKEL SPOREN UIT DE NIEUWE EN NIEUWSTE TIJD AAN HET LICHT: GROTENDEELS MUURFRAGMENTEN EN ANTROPOGENE OPHOGINGSLAGEN DIE TE RELATEREN ZIJN AAN DE AFBRAAK EN DE HEROPBOUW VAN HET KLOOSTER DOORHEEN DE EEUWEN. VOLGENS DE LEGENDE VERLIET WIVINA ROND 1120 HAAR FAMILIE EN MAN OM IN EEN BOS IN DE OMGEVING VAN BRUSSEL TE GAAN WONEN.
208411	BRUSSELSTRAAT / ARCHEOLOGISCHE OBJECTEN / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM (2014) -MIDDEN-ROMEINSE TIJD: LOSSE VONDST: FIBULA -16^E EEUW: LOSSE VONDST: KNOPEN
222358	SITE MET WALGRACHT / 18^E EEUW / ERFGOEDONDERZOEK
10043	PELGRIM DE BIGARD KASTEEL / LATE MIDDELEEUWEN / ERFGOEDONDERZOEK / KAARTSTUDIE / BOUWARCHEOLOGISCH ONDERZOEK -MOTTEHEUVELS / MOTTEKASTELEN =ANTROPOGEEN RELIEFVERSCHIL MET EEN MONUMENTAAL RELICT (EEN INGEMOTTE TOREN). DE TOREN STAAT MOMENTEEL OP EEN LICHT VERHEVENHEID DIE NOG MOEILIJK ALS MOTTE KAN BESCHOUWD WORDEN. HIJ BESTAAT UIT 5 NIVEAUS MET BOVENAAN EEN DEFENSIEF PLATFORM MET HOEKTORENTJES. 1^E KWART 15^E EEUW. -KASTELEN =17^E EEUW, KASTEEL STAAT LOS VAN DE MOTTE

⁷⁹ CAI 2021

⁸⁰ CAI 2021

2621	PAROCHIEKERK SINT-EGIDIUS / VOLLE MIDDELEEUWEN / ERFGOEDONDERZOEK / KAARTSTUDIE -KERK: 12^E EEUW -INHUMATIEGRAVEN: 12^E EEUW
224218	BOSSTRAAT / NIEUWSTE TIJD / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM (2018) =BINNEN HET PLANGEBIED WERDEN SLECHTS 10 SPOREN GEREgistREERD, WAARVAN 9 VAN RECENTE OF SUBRECENTE DATUM ZIJN (EIND 19^E-20^E EEUW). EÉN GREPPEL BLEEF ONGEDATEERD EN IS MOGELIJK OUDER.
206936	STICHELGATSTRAAT / METAALTIJDEN / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM (2014) =WANDFRAGMENTEN HANDGEVORMD AARDEWERK GEMAGERD MET SCHERVENGRUIS. ER WERDEN GEEN SPOREN TERUGGEVONDEN OP DIT TERREIN, MAAR MOGELIJK WIJZEN DE SCHERVEN OP DE AANWEZIGHEID VAN SPOREN UIT DE METAALTIJDEN IN DE NABIJE OMGEVING. WAARSCHIJNLIJK BETREFT HET EEN LOCATIE TEN ZUID(WEST)EN OF TEN OOSTEN VAN DE CENTRALE ZONE.
227085	STICHELGATSTRAAT POËZIELAAN / ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM (2019) =AARDEWERKFRAGMENTEN MOGELIJK MIDDELEEUWS OF ROMEINS UIT EEN NEGATIEF SLEUVENONDERZOEK.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er rondom het plangebied verschillende archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem werden uitgevoerd, waarbij losse vondsten werden gerecupereerd (CAI208411) of waarbij (sub)recente sporen (eind 19^e – 20^e eeuw) werden geregistreerd. Eén greppel kon niet gedateerd worden en is waarschijnlijk ouder (CAI 224218). Bij 2 onderzoeken aan de Stichelstraat (CAI 206936 en CAI 227085) werden aardewerkfragmenten ingezameld, bij het ene onderzoek handgevormd aardewerk, en bij het andere onderzoek mogelijk middeleeuws of romeins, maar waarbij geen sporen werden aangetroffen. Mogelijk wijzen de aardewerkscherven op de aanwezigheid van een sporensite in de omgeving van de vondst. Met erfgoedonderzoek en kaartstudie werd meer informatie vergaard over de Sint-Wivina-Abdij (CAI 6060), het Pelgrim de Bigard kasteel (CAI 10043) en de Parochiekerk Sint-Egidius (CAI 2621).



Plan 20: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart⁸¹ (digitaal; 1:1; 01/07/2021)

⁸¹ CAI 2021

Ander archeologisch onderzoek in de regio*Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio*

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
ID 6045	VOORONDERZOEK DILBEEK GROOT-BIJGAARDEN BOSSTRAAT	BUREAUONDERZOEK	PROEFSLEUVENONDERZOEK
ID 7218	VOORONDERZOEK DILBEEK GROOT-BIJGAARDEN BOSSTRAAT	PROEFSLEUVENONDERZOEK	GEEN VERVOLG
ID 5642 ID 5857	VOORONDERZOEK DILBEEK BRUSSELSTRAAT 333	BUREAUONDERZOEK	GEEN VERVOLG
ID 18517	VOORONDERZOEK DILBEEK BRUSSELSTRAAT	BUREAUONDERZOEK	PROEFSLEUVENONDERZOEK
ID 13728	VOORONDERZOEK DILBEEK BRUSSELSTRAAT	BUREAUONDERZOEK	LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK / PROEFSLEUVENONDERZOEK
ID 18831	VOORONDERZOEK DILBEEK BRUSSELSTRAAT	LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK / PROEFSLEUVENONDERZOEK	GEEN VERVOLG
ID 15579	VOORONDERZOEK DILBEEK SINT- MARTENS BODEGEM	BUREAUONDERZOEK	LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK / PROEFSLEUVENONDERZOEK
ID 1563	VOORONDERZOEK DILBEEK DILBEEK R. DANKAERTLAAN	BUREAUONDERZOEK	GEEN VERVOLG
ID 7931	VOORONDERZOEK DILBEEK DILBEEK STICHELGATSTRAAT	BUREAUONDERZOEK	PROEFSLEUVENONDERZOEK
ID 11470	VOORONDERZOEK DILBEEK DILBEEK STICHELGATSTRAAT	PROEFSLEUVENONDERZOEK	GEEN VERVOLG

Naar aanleiding van de aanleg van een nieuw parkeerterrein werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat* (**ID 6045**) opgesteld. Uit de bureaustudie bleek dat het archeologisch potentieel matig tot hoog is op basis van landschappelijke, historische en archeologische analyse en op basis daarvan werd verder archeologisch vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek staan vermeld in *Vooronderzoek Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat* (**ID 7218**). Er werd één proefsleuf gegraven, met

een NO-ZW oriëntatie en 3 profielen gaven de bodemopbouw weer. Er werden 10 sporen geregistreerd, waarvan het grootste deel omstreeks 19^e – 20^e eeuw werd gedateerd. Eén greppel was mogelijk ouder, maar is niet te staven door het gebrek aan vondstmateriaal.

Naar aanleiding van de uitbreiding van een handelscomplex werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Brusselstraat 333 (ID 5642 / ID 5857)* opgemaakt. Uit het bureauonderzoek bleek dat er zich ten oosten van het plangebied, nabij het kasteel van Groot-Bijgaarden, een nederzetting ontwikkelde vanaf de 12^e eeuw. Niet meer dan een gehucht dat zich via lintbebouwing verder uitstreekte langsheen de Brusselstraat. Tussen de 2^e helft van de 17^e eeuw en einde van 18^e eeuw was er bewoning aanwezig. Daarna niet meer tot begin 20^e eeuw wanneer het projectgebied zijn huidige functie kreeg. Het projectgebied is gelegen op een helling die erg onderhevig was aan erosie. Dit had een negatieve impact op eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren. Bijgevolg werd geen verder onderzoek geadviseerd.

Naar aanleiding van de sloop van de huidige bebouwing en de realisatie van meerdere één- en meergezinswoningen werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Brusselstraat (ID 18517)* opgesteld. Uit de bureaustudie bleek dat het plangebied zich in een omgeving bevond met een groot archeologisch potentieel. Er was een verwachting op steentijd, op basis van de landschappelijke ligging, en op sporensites gaande van de metaaltijden tot en met de nieuwste tijd, op basis van verschillende vondstlocaties in de omgeving. Op basis daarvan werd verder archeologisch vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd.

Naar aanleiding van de afbraak van de bestaande industriële gebouwen en de oprichting van nieuwe KMO-units werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Brusselstraat (ID 13728)* opgemaakt. Uit het bureauonderzoek bleek dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen uit steentijden, metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen niet onbestaande was. Op basis van het archeologisch potentieel en de impact van de geplande werken werd verder archeologisch vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek staan vermeld in *Vooronderzoek Dilbeek Brusselstraat (ID 18831)*. Aan de hand van het landschappelijk bodemonderzoek werd vastgesteld dat het bodemarchief matig tot slecht bewaard was en er dus geen sprake is van potentieel op goed bewaarde steentijd sites op het terrein. Het proefsleuvenonderzoek gaf aan dat er op het terrein enkele archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwste tijd, te relateren aan de recente bebouwing. Verder archeologisch onderzoek werd niet nodig geacht.

Naar aanleiding van de aanleg van een verharde fietssnelweg werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Sint-Martens Bodegem (ID 15579)* opgesteld. Uit de bureaustudie bleek dat het plangebied, op basis van de landschappelijke ligging, een potentieel op steentijd sites had en een hoog potentieel op Romeins archeologisch materiaal, op basis van het nabijgelegen Romeins villacomplex. Ook het aantreffen van middeleeuwse archeologische sporen was mogelijk. Gezien de beperkte breedte van delen van het plangebied werd hier geen vervolgonderzoek geadviseerd. Voor de bredere delen werd vervolgonderzoek door middel van een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd, om eventuele verstoringen in kaart te brengen en inzicht te verwerven in het bodemprofiel. Op basis daarvan zal mogelijk verder archeologisch onderzoek geadviseerd worden.

Naar aanleiding van de herinrichting van R. Dansaertlaan werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Dilbeek R. Dansaertlaan (ID 1563)* opgemaakt. Uit het bureauonderzoek bleek dat er potentieel was op steentijd, maar ook metaaltijden en (late) middeleeuwen en dit op basis van de landschappelijke ligging en op basis van de CAI-meldingen in de omgeving. Omwille van de verstoringen bij de aanleg van de Dansaertlaan werden mogelijk aanwezige archeologische resten reeds verstoord. Op basis daarvan werd geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Naar aanleiding van de verkaveling van gronden werd de archeologienota *Vooronderzoek Dilbeek Dilbeek Stichelgatstraat (ID 7931)* opgesteld. Uit de bureaustudie bleek dat het plangebied een gemiddelde archeologische verwachting kende, op basis van de landschappelijke ligging en onderzoek op de aangrenzende percelen. Op basis daarvan werd verder vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd aangezien dit zeker tot kenniswinst zou leiden. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn beschreven in *Vooronderzoek Dilbeek Dilbeek Stichelgatstraat (ID 11470)*. Er werden over het volledige onderzoeksgebied geen archeologische waarden aangetroffen en verder archeologisch onderzoek was dan ook niet noodzakelijk.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek kan een inschatting gemaakt worden inzake datering en interpretatie van het plangebied *Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72*. Het bodembestand binnen de contouren van het plangebied lijkt niet aangetast te zijn gedurende de laatste eeuwen (*Cartografische en Orthofotografische bronnen*). Op de historische kaarten is te zien dat het plangebied bestaat uit akkers en weilanden omringd door hagen en bomen, en ten zuiden ligt van de bewoningskern en het kasteel van *Grooten Beygaerden / Grand Bigard*.

Op basis van de orthofotografische bronnen kan de recente geschiedenis van het plangebied gereconstrueerd worden en is de evolutie van het landgebruik binnen de contouren van het plangebied te zien in de 20^e eeuw. Op de orthofoto van 1971 is te zien dat binnen de contouren van het plangebied het terrein is ingericht als akker met een noordwest-zuidoost oriëntatie, ter hoogte van de Bosstraat. Op de Orthofoto van 1979-1990 is het plangebied reeds ingericht als voetbalveld. Aangrenzend werd een tennisplein ingericht ten noorden van de gemeentelijke begraafplaats. Deze situatie blijft ongewijzigd tot wanneer het terrein niet langer in gebruik is als voetbalveld (Orthofoto 2008-2011, 2015)... tot op heden.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. De onderzoekslocatie werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen en op basis van de bodemkundige, de archeologische en cartografische lijkt het gebied enig archeologisch potentieel te hebben. Door de landschappelijke positie, de ligging nabij de bewoningskern van Groot-Bijgaarden, de aanwezigheid van bewoning in de omgeving van het plangebied (zie historisch kaartmateriaal) en de melding van verschillende vondstlocaties uit de metaaltijden, Romeinse tijd en (late) middeleeuwen, kan het gebied interessant zijn voor verder archeologisch onderzoek.

Het aantreffen van sporen en/of structuren uit oudere periodes (metaaltijden, Romeinse tijd) zou de kennis bijstellen over bewoning en landgebruik uit deze periodes in de ruime regio.

Het aantreffen van bewoningssporen uit de middeleeuwen zou meer informatie leveren over het ontstaan en de groei van (de omgeving van) Groot-Bijgaarden en Dilbeek, vooral indien deze sporen tot in de vroege middeleeuwen terug lopen.

Voor de oudere periodes (steentijd, metaaltijden, Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is een veldonderzoek met ingreep in de bodem. Maar dit enkel op voorwaarde dat de ondergrond niet te sterk verstoord is.

Volgende gegevens zijn van belang voor de verwachting binnen het plangebied. Deze werden afgeleid uit de bodemkundige, historische, cartografische en archeologische analyse.

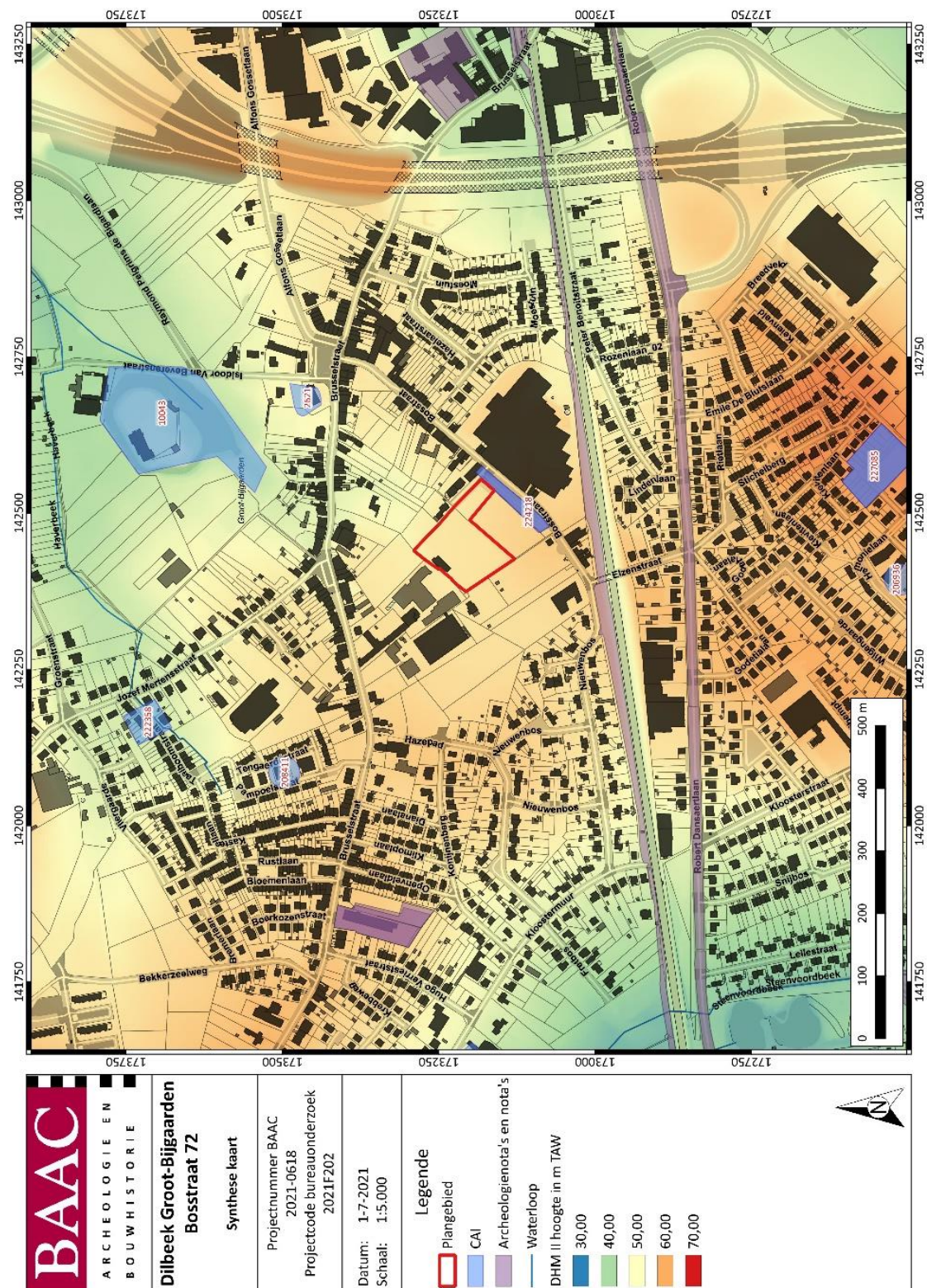
- Interessante landschappelijke ligging
- Nabijheid van vondsten en sporen uit de metaaltijden
- Nabijheid van vondsten en sporen uit de Romeinse tijd

- Eerste vermelding van Groot-Bijgaarden onder de vorm van 'Bigardis' (1110) en Dilbeek als *dilbeccha* (1075)
- Nabijheid van vondsten en sporen uit de middeleeuwen
- Nabijheid van vermoedelijk in oorsprong 18^e en 19^e-eeuwse hoeves (sites met walgracht, te zien op o.a. kaart van Ferraris)
- Nabijheid van laatmiddeleeuws kasteel
- Nabijheid van vondsten en sporen uit de nieuw(st)e tijd

Op basis van deze gegevens is de archeologische verwachting voor het plangebied middelhoog, voor het aantreffen van archeologie uit metaaltijden, Romeinse tijd, (volle-late) middeleeuwen en nieuw(st)e tijd. Het plangebied is landschappelijk gunstig gelegen en het aantreffen van vondsten en sporen in de ruime omgeving wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de prehistorie. Pas vanaf de 2^e helft van de 20^e eeuw werd er binnen de contouren van het plangebied een voetbalveld opgericht.

2.3.3 Syntheseplan

Het Syntheseplan (Plan 21) is de weergave van het plangebied ten opzichte van het landschap en ten opzichte van de verspreiding en inplanting van naburige sites.



Plan 21: Synthesepan, weergave van het plangebied ten opzichte van het landschap en ten opzichte van de verspreiding en inplanting van naburige sites, op DHM (digitaal; 1:1; 01/07/2021)

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Om het potentieel op kennisvermeerdering te bepalen dienen de geplande werkzaamheden afgetoetst te worden met de archeologische verwachting. De opdrachtgever plant de inrichting van een kunstgrasveld, waarbij het bestaande voetbal(gras)veld zal vervangen worden, en de aanleg van een wadi.

Er zal een kunstgrasveld aangelegd worden, hiervoor zal de huidige top laag 15 cm afgegraven worden. Bovenop zal een drainagekoffer met een kunstgrasmat komen van ca. 30 cm dik. Hierdoor zal het nieuwe voetbalveld ca. 15 cm hoger komen te liggen dan het huidige voetbalveld. Er zal een nieuw drainagesysteem ingericht worden, waarbij de buizen op ruime afstand van elkaar (ca. 4bm) zullen liggen, in smalle voren (ca.15-20bcm) en ca. 70 cm diep. Daarnaast zal op het aangrenzend perceel een wadi gerealiseerd worden, ca. 1 m diep en ca. 130 m² groot.

Deze geplande werkzaamheden strekken zich uit over het volledige plangebied. De verstoring op de eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond is door deze geplande werkzaamheden vrij beperkt ter hoogte van het voetbalveld aangezien min. 15 cm zal afgegraven worden ten opzichte van het huidige maaiveld voor de aanleg van het kunstgrasveld. Ter hoogte van de in te richten wadi is de verstoring groter aangezien deze min. 1 m diep zal zijn.

Bijkomend moet rekening gehouden worden met een buffer van 20 cm , aangezien de machines die de werken zullen uitvoeren, ook een impact hebben op de bodem. Er wordt best zo min mogelijk over het afgegraven vlak gereden.

Mogelijk bevat het terrein archeologische waarden uit metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuw(st) tijd. In de omgeving zijn verschillende archeologische waarnemingen gekend (*Archeologisch kader*). Verscheidene archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem werden uitgevoerd, waarbij losse vondsten werden gerecupereerd of waarbij (sub)recente sporen (eind 19^e – 20^e eeuw) werden geregistreerd. Bij twee onderzoeken werden aardewerkfragmenten ingezameld, bij het ene onderzoek handgevormd aardewerk, en bij het andere onderzoek mogelijk middeleeuws of romeins, maar waarbij geen sporen werden aangetroffen. Mogelijk wijzen de aardewerkscherven op de aanwezigheid van een sporensite in de omgeving van de vondst. Met erfgoedonderzoek en kaartstudie werd meer informatie vergaard over de volmiddeleeuwse Sint-Wivina-Abdij en de Parochiekerk Sint-Egidius, en het laatmiddeleeuwse Pelgrim de Bigard kasteel.

Het bodembestand binnen de contouren van het plangebied lijkt niet aangetast te zijn gedurende de laatste eeuwen (*Cartografische en Orthofotografische bronnen*). Op de historische kaarten is te zien dat het plangebied bestaat uit akkers en weilanden omringd door hagen en bomen, en ten zuiden ligt van de bewoningskern en het kasteel van *Grooten Beygaerden / Grand Bigard*. De archeologische verwachting is vrij hoog en verder onderzoek is aangewezen aangezien dit zou leiden tot relevante kennisvermeerdering.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁸² is verder vooronderzoek aangewezen.

⁸² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

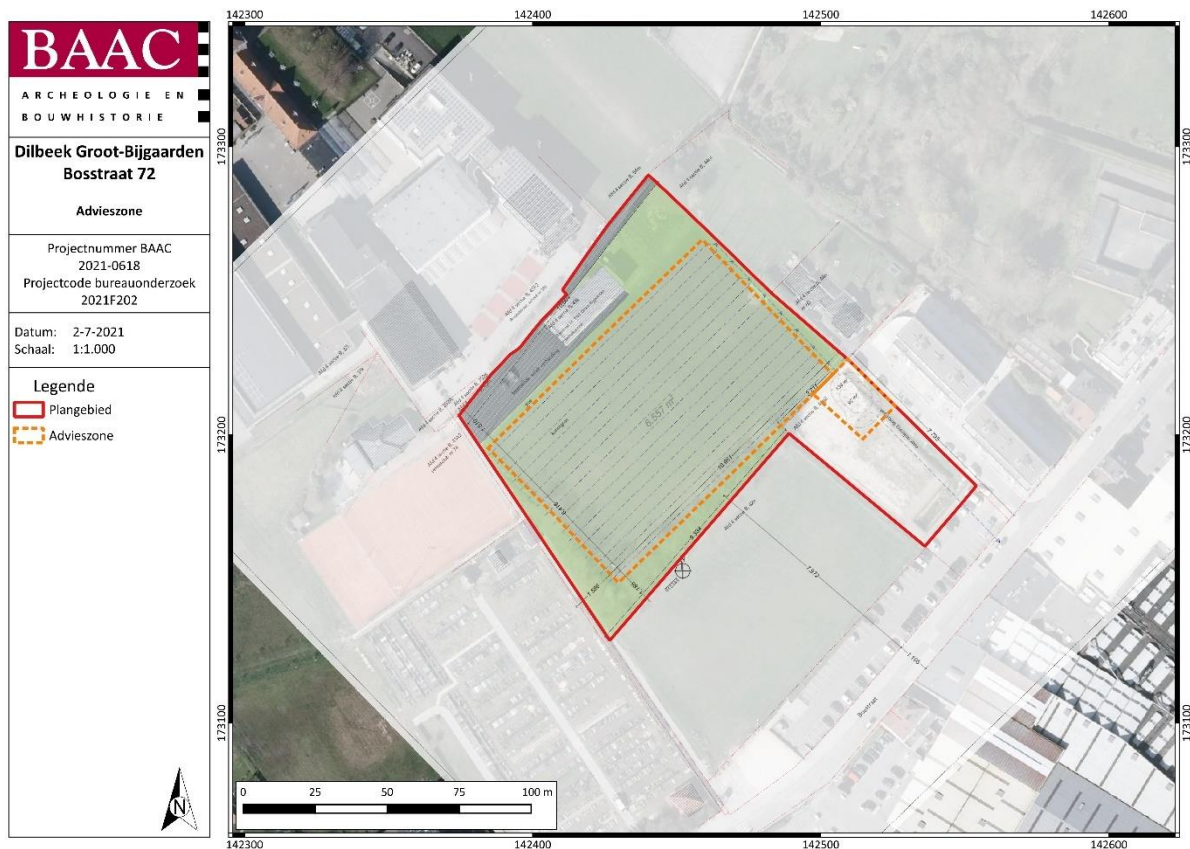
METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	NEE	NEE	NEE	NEE	NIET NOODZAKELIJK GEZIEN DE LAGE KANS OP STRUCTUREN EN CONSTRUCTIES DIE ENKEL MET DEZE METHODE OP TE SPOREN ZIJN, ALSOOK DE BEPERKTE TOEPASBAARHEID VAN DIT ONDERZOEK IN VERSCHILLENDE BODEMS.
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	HET HUIDIGE GEBRUIK VAN DE PERCELEN ZORGT VOOR EEN BEPERKT ZICHT. VONDSTEN, GERELATEERD AAN OUDERE ARCHEOLOGISCHE OCCUPATIEHORIZONTEN WORDEN PAS OP GROTERE DIEPTE, ONDER DE BOUWVOOR, VERWACHT, WAARDOOR DEZE NIET KUNNEN GEVONDEN WORDEN BIJ EEN VELDKARTERING.
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	WAARNEMINGEN OMTRENT DE MATE VAN VERSTORING VAN HET TERREIN EN DE BODEMOPBOUW KUNNEN VIA DEZE METHODE AFGELEID WORDEN, IN FUNCTIE VAN VERWACHTING VAN HET AANTREFFEN VAN INTACTE VUURSTEENCONCENTRATIES EN JONGERE SPORENSITES.
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	JA, MISSCHI EN	NEE	JA, MISSCHI EN	BIJ HET AANTREFFEN VAN EEN INTACTE BODEM, MET KANS OP STEENTIJDARCHEOLOGIE, DIENEN ARCHEOLOGISCHE BORINGEN UITGEVOERD TE WORDEN .
PROEFPUTTEN- ONDERZOEK STEENTIJD	JA	JA, MISSCHI EN	JA	JA, MISSCHI EN	DIT ONDERZOEK DIENT UITGEVOERD TE WORDEN WANNEER ER, OP BASIS VAN DE ARCHEOLOGISCHE BORINGEN, INDICATIES ZIJN VOOR DE AANWEZIGHEID VAN EEN STEENTIJD SITE.

PROEFSLEUVEN/ PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	JA, MISSCHI EN	JA	JA, MISSCHI EN	INDIEN, OP BASIS VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK, EEN RELEVANT ARCHEOLOGISCH NIVEAU AANGETROFFEN WORDT EN DIT DOOR DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN VERSTOORD ZAL WORDEN, DAN MOET EEN PROEFSLEUVENONDERZOEK UITGEVOERD WORDEN OM DE AANWEZIGHEID VAN SPORENSITES TE KUNNEN BEPALEN.
--	----	----------------------	----	----------------------	--

In eerste instantie is een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk, om te kunnen achterhalen of er nog een intact bodemprofiel aanwezig is, wat de verstoringsgraad is en of er binnen de contouren van het plangebied nog een relevant archeologisch vlak aanwezig is. Afhankelijk van de resultaten van dit landschappelijk bodemonderzoek, zal er al dan niet een verkennend/waarderend booronderzoek plaatsvinden. Dit kan eventueel gevolgd worden door een proefputtenonderzoek in functie van steentijdonderzoek. Na afloop van het steentijdtraject kan een proefsleuvenonderzoek plaatsvinden. Dit is de meest geschikte onderzoeksmethode wanneer uit de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat een relevant archeologisch vlak aanwezig is, dat door de toekomstige werken zal verstoord worden... en verder onderzoek kan leiden tot kenniswinst. Het gepaste archeologische traject zal opgesteld worden, rekening houdend met de geplande werkzaamheden.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Op basis van bovenstaande gegevens kan de contour van de geplande werkzaamheden, met andere woorden, de contour van het nieuw aan te leggen kunstgrasveld (ca. 6.557 m²) en de contour van de nieuw aan te leggen wadi (ca. 380 m²), gehanteerd worden voor de afbakening van de advieszone voor verder vooronderzoek.



*Plan 22: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek /
proefsleuvenonderzoek / ... (digitaal; 1:1; 01/07/2021)*

3 Samenvatting

De opdrachtgever plant op het terrein *Dilbeek Groot-Bijgaarden Bosstraat 72* de aanleg van een kunstgrasveld ter vervanging van het huidige voetbalveld, en op het aangrenzend perceel de inrichting van een wadi.

Er zal een kunstgrasveld aangelegd worden (ca. 6.557 m²), hiervoor zal de huidige toplaag 15 cm afgegraven worden. Bovenop zal een drainagekoffer met een kunstgrasmat komen van ca. 30 cm dik. Er zal een nieuw drainagesysteem ingericht worden, waarbij de buizen op ruime afstand van elkaar (ca. 4 m) zullen liggen, in smalle voren (ca. 15-20 cm) en op ca. -70 cm diep. Daarnaast zal op het aangrenzend perceel een wadi gerealiseerd worden (ca. 1 m diep en ca. 134 m² groot). Bijkomend moet rekening gehouden worden met een buffer van 20 cm, aangezien de machines die de werken zullen uitvoeren, ook een impact hebben op de bodem. Er wordt best zo min mogelijk over het afgegraven vlak gereden.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van de beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting gemaakt worden van het onderzoekspotentieel van het plangebied en kon een algemene verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied een middelhoge kans op aantreffen van archeologische waarden heeft. Gezien de landschappelijke en geomorfologische situatie, de landschappelijke ligging, de archeologische context en de historische data kunnen sporen verwacht worden uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de (vroeg tot late) middeleeuwen en nieuw(ste) tijd. Op de historische kaarten is het plangebied weergegeven te midden akkers en/of weilanden, nabij de bewoningskern van Groot-Bijgaarden. Op basis van de orthofotografische bronnen kan de recente geschiedenis van het plangebied gereconstrueerd worden. Sinds jaren '70 is het plangebied reeds ingericht als voetbalveld. Aangrenzend werd een tennisplein ingericht ten noorden van de gemeentelijke begraafplaats. Deze situatie blijft ongewijzigd tot wanneer het terrein niet langer in gebruik is als voetbalveld ... tot op heden.

De verwachting op het aantreffen van archeologische sporen is vrij groot. Het potentieel op kennisvermeerdering bij vervolgonderzoek is bijgevolg vrij hoog. Op basis van de plannen aangeleverd door de opdrachtgever zullen de geplande werkzaamheden een vrij grote impact hebben op de ondergrond en de mogelijk aanwezige archeologische waarden. Ca. 15cm zal afgegraven worden ten opzichte van het huidige maaiveld, voor de inrichting van het kunstgrasveld, en voor de aanleg van het drainagesysteem zullen de drainagebuizen op ca. -70 cm diep aangelegd worden. Voor de realisatie van de wadi zal ca. 1 m diep gegraven worden. Omwille van bovenstaande redenen adviseert BAAC Vlaanderen verder onderzoek.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Weergave van de toekomstige situatie - fundering.....	8
Figuur 2: Weergave van de toekomstige situatie - kunstgrasveld	8
Figuur 3: Weergave van de toekomstige situatie - inplantingsplan.....	9
Figuur 4: Doorsnede A (terreinprofiel) van de toekomstige inplanting	10
Figuur 5: Doorsnede B (drainage) van de toekomstige inplanting	10
Figuur 6: Doorsnede C (wadi) van de toekomstige inplanting	11
Figuur 7: Hoogteverloop terrein	19
Figuur 8: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	22

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 01/07/2021)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 01/07/2021)	3
Plan 3: Plangebied op recente orthofoto(digitaal; 1:1; 01/07/2021)	6
Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto(digitaal; 1:1; 01/07/2021)	12
Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 01/07/2021)	17
Plan 6: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 01/07/2021)	18
Plan 7: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 01/07/2021)	21
Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 01/07/2021)	23
Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 01/07/2021).....	25
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 01/07/2021)	30
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 01/07/2021)	31
Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 01/07/2021)	32
Plan 13: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 01/07/2021)	33
Plan 14: Plangebied op orthofotografische kaart van 1971 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	35
Plan 15: Plangebied op orthofotografische kaart van 1979-1990 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	36
Plan 16: Plangebied op orthofotografische kaart van 2000-2003 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	37
Plan 17: Plangebied op orthofotografische kaart van 2005-2007 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	38
Plan 18: Plangebied op orthofotografische kaart van 2008-2011 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	39
Plan 19: Plangebied op orthofotografische kaart van 2015 (digitaal; 1:2.000; 01/07/2021)	40
Plan 20: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:1; 01/07/2021)	43
Plan 21: Synthesepan, weergave van het plangebied ten opzichte van het landschap en ten opzichte van de verspreiding en inplanting van naburige sites, op DHM (digitaal; 1:1; 01/07/2021).....	49
Plan 22: Plangebied met afbakening van de zone voor landschappelijk bodemonderzoek / proefsleuvenonderzoek / ... (digitaal; 1:1; 01/07/2021)	53

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	41
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	44
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	51

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021a. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021b. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen.
- AGIV, 2021e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2015, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021h. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2005-2007, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021i. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2008-2011, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021j. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- CAI, 2021. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

- DELBECCHA, 2017. Geschiedenis - de naam Dilbeek. Available at:
http://www.delbeccha.be/de_naam_dilbeek.htm.
- DOV VLAANDEREN, 2021a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021d. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2021e. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at:
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- VAN MINGROOT, E., 1995. Liste provisoire des actes des évêques de Cambrai de 1031 à 1130. In W. VERBEKE et al., eds. *Serta devota in memoriam Guillelmi Lourdaux, pars posterior: cultura mediaevalis*. pp. 13–56.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*., Leuven.
- SCHROYEN, K., 2003. Toelichting bij Quartairgeologische kaart: kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel.
- VANDENBERGHE, N. & GULLENTOPS, F., 2001. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België Vlaams gewest: Kaartblad 32, Leuven (1:50.000)*., Brussel.

6 Bijlagen

- Bouwplannen
- Terreindoorsneden